

Nameya Celîlê Celîl

Ji hemû mele û feqeyên dilsoz û dilovan re

Gelî Bira!

Demeke dirêj e li Îstebolê Enstîtuya Kurdî hatiye avakirinê. Armanca vê enstîtuyê ew e ku bi giranî li ser dîrok, edebiyat, folklor, ziman û çanda Kurdî bisekine.

Edebiyata Kurdan a dewra berê zengîn e û rûbariya milletê me ye. Navên **Elî Herîrî**,
Rûpel 15

Gelê Kurd naxwaze hêzên emperyalîst li Kurdistanê bi cih bibe û ji dewletên dagîrker re dibêje:

Destên xwe bikşînin ji welatê me

- Dewletên emperyalîst navê dagîrkeriyê kirine parastkerî. Metod û awayên dagîrkeriyê guhertine. Dema cihekî îşgaldikin dibêjin "em diparêzin." bi van metodên nuh gelê bindest dixapînin.
- Bi navê hêza çalak "çevik güç" pêşî başûrê Kurdistan îşgal kirin û gelê Kurd perîşan kirin. Vêga jî dixwazin bi eynî awayî bakûrê Kurdistan îşgal bikin û Kurdên vir jî bi çol û çiya xin. Lê metodên emperyalîzmê herçiqas nuh bin jî, gelê me jî ne yê berê ye, riya xwe baş nas dike, û bi saya partiya xwe, êdî nakeve xefikên emperyalîzmê.

Di sazûmana cîhanê ya nuh de mijokdarê Amerîka di serî de li ser gelê Rojhilata Navîn, li ser hemû gelên cîhanê dixwaze hêzên xwe bide damezrandin. Di hêza cîhanê ya nuh de, pîrsgirêka girîng bûyera Kurdan e. Amerîka di hêlekê de dixwaze ku Sedam têxe astengê û zefî bike, di hêla din de jî dixwaze ku Kurdan bi xwe re girêde, dîtin û ramana emperyalîstê Amerîka ev e...
Di sala 1991 an de ji zilm û kotekiya Sedam bê qedar Kurd derbasî Tirkîyê bûn, ev bûyera hanê pêşîya planan ji Amerîka re vekir, di bin navê parastina Kurdan de bi navê xwe yê resmî wezîfa hêzên hevgirtî (Bîrleşik görev kuvveti) bi navê xwe yê din jî hêza çalak (çevik güç) li ser axa Kurdistanê
Rûpel 15

Hikûmet li ber çi ye?

- Rêveberiya Taybetî wê cardin bê dirêjkirin, gelo wê çi biguhere? Me her celeb îdarên wan dîtin, em di demên ku rêveberiya Taybetî tune bû de jî jîyan, me demokrasîya(!) wan jî dît, belê tu car li ser me qetîam û qirkirinên wan kême ne bûne.

Dirêjkirin an jî ji holê rakirina Rêveberiya Taybetî (olağanüstü hal) di van rojên pêş de, ji nuh ve dê bikeve rojeva meclîsê û wê biryar bê girtin. Weke tê zanîn, dewlet bi qanûna Rêveberiya Taybetî, li Kurdistanê sistemek bi îşkençe, teror, sirgûn û qirkirinê didomîne. Ji ber vê yekê jî, di berya hilbijartina 20'ê Cotmehê de hikûmeta
Rûpel 15

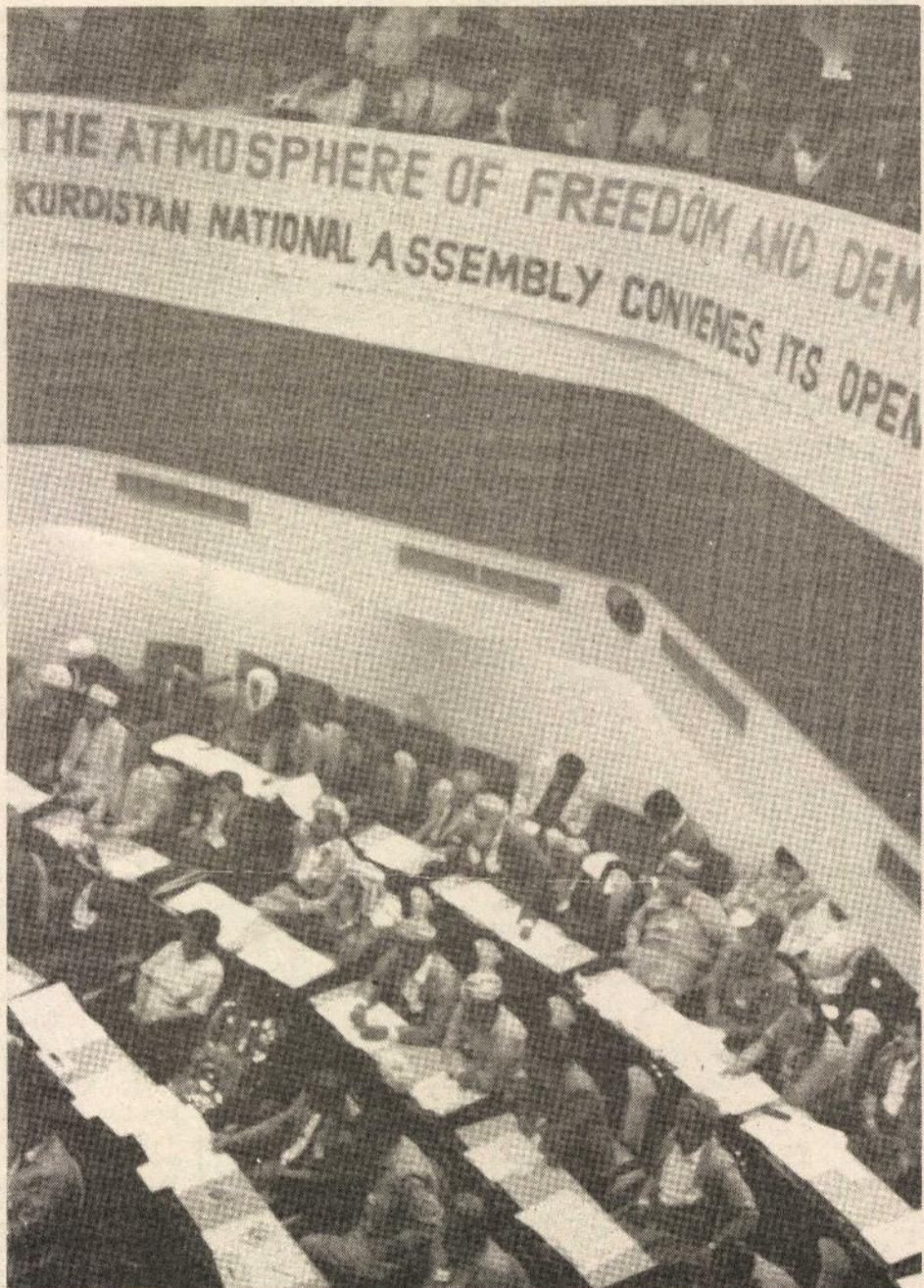
Karkerên dewletê birçî ne

- Hikûmetê, karberdana (greva) karkerên zireetê du meh li paş xist. Sendîka karkeran, ji bo îptalkirina qerara hikûmetê, daxwaznameyek dan Danîştayê. Hikûmetê, ewlebûn û rihetiya welêt kir mane. Lê rastî ne ewlebûn û rihetî ye. Hikûmetê ne xwest di mehê çinîna zad de karker dev ji kar berdîn.

10 hezar û 600 karkerên zireetê, yên li 38 Çiftlikên Dewletê (bi tirkî: Tarım İşletmeleri) dixebitîn, wê 1'ê Heziranê dest bi karberdanê (grevê) bikirana. Lê hikûmeta DYP-SHP, karberdana wan, du meh li paş xist. Li gora hikûmetê wê ev karberdan, ewlebûn û rihetiya welêt xera bike. Li gora karkeran û sendîka wan Tarım-İş, rastî ne ev e. Hikûmet ne xwest ku di mehê çinîna zad de karker dev ji kar berdîn.
Rûpel 15

Diwarên parlamen-toya Kurdistanê Başûr bi nivîsên ingilîzî hatine xemilandin. Kêfa Serokatiya Kurdên Başûr ji bindestiyê re tê. Hîna jî destê Sedam xelas nebûne, xwe davêjin bin perrên emperyalîzmê.

Wêne: Welat

Li zîndanên grevên birçîbûnê

Li zîndanên Silîva (Farqîn) û Elezîzê, girtî haziriya greva birçîbûnê dîkin.

Dewlet tade û zilma li zîndanên roj bi roj zêdetir dike. Girtî jî li hember vê zilmê bédeng namînin û ji her êrîşên dewletê, bi livbaziyan cure cure xwe diparêzin û ji bo mafên xwe bi dest xin van livbaziyan xwe didomînin.

Li ser navê girtiyên zîndana Farqînê Cemal Bîngol di daxwiyaniya xwe de wiha dibêje:
Rûpel 15

Cenazê Hafîz Akdemîr li Licê defîrandin

Di ser kuştina rojnamevanê girtin. Ozgur Gundemê Hafîz Akdemîr re li dora du hefteyan derbas dibe. Hê qatîl nehatiye ew xistibûn gorê.
Rûpel 15

ROJEVA WELÊT

Kurdkujî 'pîknîka' Sezgîn û wezîfên me

Îsmet Sezgîn, Doxan Gureş û Unal Erkan ji bo sala wê bê hedefek danîne. "Sala wê bê wê Kurdistanê bikişî cihê pîknîk û seyrangehê."

Pîknîk û seyrangeha sala wê bê perde û maskeya xwînrêjî û qetîamekê li pey hev e.
Rûpel 15

"Sedamgate" û "Demirelgate"

Memo Nazê

Rojnameya "Newyork Times" belgeyek bi dest xwe xistiye, ku George Bush, berya dagîrkirina Kûwêtê bi deh mehan bi Sedam re peyman çêkiriye. Li gora hin rojnameyên dinyayê, armanca Amerîka ew bû ku, Sedam bide bawerkirin ku hêza wî ya leşkerî xurt e û têrê dîke Kûwêtê bistîne. Bi gotineke dinê Amerîka ji bo dagîrkirina Kûwêtê rê li ber Sedam vekir, dawî ji bo ketina xwe ya navçê ji xwe re sebebek çê bike.

Li gor hin rojnameyên dinê ne tenê ev peyman bi Sedam re hatibûn kirin. Amerîka û Sedam ji bo hinek tiştên din jî bi hev re soz dabûn. Yek jê, piştî ku Sedam Kûwêtê bistîne, wê melîkê Urduî bibe melîkê Erebiya Siûdî û Urduî jî bibe

dewleteke Filistîni!

Di nêzîk de wê "Demirelgate" jî eşkere bibe. Bi daxwaza Amerîka, leşkerên dewleta Tirk balefiran radike ser çampên PKK'ê; bi daxwaza Amerîka balefirên dewleta Tirk radibîne ser Derya Îcê (Ege), ji bo Yewnanîyan bitirsîne, ji ber ku Yewnanîstan, di mesela Yûgoslavya de li dijî Amerîka radibe; bi daxwaza Amerîka dewleta Tirk xwe amade dike ku leşker bişîne Yûgoslavya; bi daxwaza Amerîka, Demirel diçe bi Boris Yeltsin re peyman mor dike, û hwd...

Buhayê vê bazara Demirelgate'ê wê çî be? Amerîka bi dewleta Tirk re peyman çêkiriye ku pirs Kurdî jî holê rakin. Lê bi şertê ku dewleta Tirk ji Amerîka re neçîrvaniyê bike.

Serokê Enternasyonala Sosyalîst û pirs Kurdan

Serokê nuh yê Enternasyonala Sosyalîst Fransî ye. Navê wî Piere Mauro ye. Mauro zema-nekî serokwezîrê Fransa bû û niha jî reîsê belediya bajarê Lille e.

Ev demek e bûye mode kîjan serokê Ewrûpa bê Tirkiyê gotina wî ya ewil ev e: "Ez li hemberê dewleteke Kurdî me. Mafê Çarenûs ji bo herkesî dibelê ji bo Kurdan tenê nabe û ê din..."

Mauro jî berî bi çend rojan li Tirkiyê ev gotin du car kirin: "Ez ne terefdarê dewleteke Kurdî me. Ez ne terefdar im ku her millet xwedî dewlet be. Ez li hemberê dewleteke Kurdî me. Ez li hemberê terorê me. Lê cardî jî heqê Kurdan heye. Heqê wan yê kulturî û ziman heye."

Ji mehên Newrozê û vir de bûye mode û bûye adet heçî ji Ewrûpa tê van gotinên jorî dibêje.

Gotinên serokwezîrê derve û serokcumhûrê ku di van her sê mehên dawî de hatine Tirkiyê mesela ga û xwediyê ga tîne bîra mirov. Çiroka ga nas e. Mirovek dixwaze gayê xwe bifroşe, gund bi gund digerîne. Li her gundî heçî tê devê ga çend caran vedike û li diranên wî dinere. Ewqas devê ga tê vekirin û ewqas bê hejmar dibê ku êdî ga bi xwe berî hin devê wî vekin ew jî ber xwe ve devê xwe vedike. Giregir û mezinên Ewrûpa jî çawa lingên xwe davêjin Tirkiyê dibê "em li dijî dewleta Kurd in."

Ferqa Mauro, Mitterand, Hurt û Kohl ji ga nemaye.

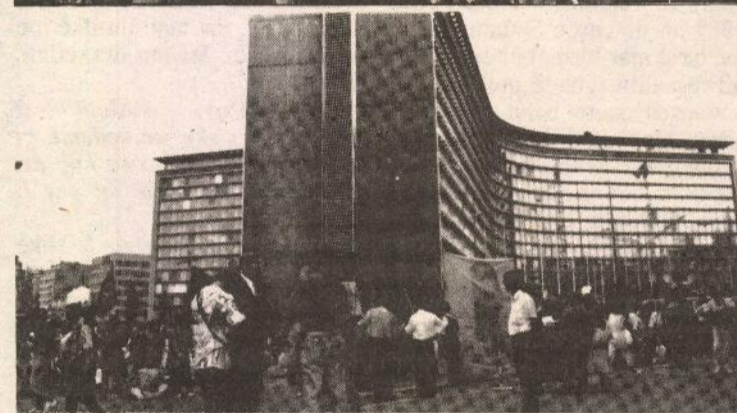
Belê em qedera xwe naxin destên ga û bêsermên bi navê dinyayê qise dikin. Em bi xwe emê qedera xwe tayin bikin.

Wa diyar e em Kurd emê bîbin neteweyê ewil ku bê rîze û îrada ga û gurên cihanê welatê xwe azad bike.

PKK xelko, xelkê mayme

Wusxan Cêmal

Belçîka de suka Bruksel de 21.5.92 de ji Şiyene kerde, mi na siyena mileta mawo Kirmancu ju şiyene peda kerde, verva zulme u zordariya dewleti Tirk ji ku milete Kirmanc tevera verva dost u Dismen ju biyena xo bimisno milete sare dina, vere parlamente Belçîka de kora raye, verva Parlamente A.T. şime, Şiyene de boncas (50) hazar Kirmanc ameyvî, tu vatene tevetniyo welatê kirmancyo sayeke, raye ra eve Almankî İngilîzkî, Françkî, Hollandkî, Tirkî u Kirmancî dirûmey vat, "PKK xelko xelki mayme, Seroke ma wes vo, Selam Apo'y re hazar selam, Welate Kirmancî Faşistune Tirk re beno mezele." Eze ameyme vere Parlamento ye A.T. ju Baqanê İngilîzî, ju Baqane Rumi, ju Baqane Belçîka qeseykerd, na hire Baqan u Komitewa Şiyenera ki di Haval kotra zumin şî Parlamento A.T. Mesela Kirmancu u PKK cemaat kenê, Kirmanc vere Parlementoye A.T. de nişt ro, nem saete ura tepiya şime caye topbiyene, saet u nem ra tepiya, Heyet peyser ame, seroke Parlamento qeseykerd seveta Kirmancu newe qerare viren sero name hure, horte baqanu ra dest teney sone welate Kirmancu xelke Kirmanc de qeseykene mare rapor ane, Deva sima deva de Haq'a diha awe şere, haqaxo bizere, sima ki je ma bine bandirera veciye, "Na hire baqanu vere milet de soz da deva milete Kir-

manc zere A.T. de kene saye, çike deste vere ame kenê.

Ma kirmancî rind bizanîme ke milete mara qerî kes haqa ma eve can u roo nîkêno saye deva mara mara qerî

kes wayir nevejino, Serilhil-danu ave beme hira keme qeweta xo ju keme, xeseliya ma nejdiya, endi waht amo bine bandira sar ra vejime, hukmate xo peda keme.

GOTİN

Yaşar Kaya

Şehîde Gundemê Hafiz Akdemir

Ji Îstenbolê heta Diyarbekirê em bi otomobile çûn, çare tune bû, di tu teyare de cih tune bû, dema Heçê (Hicazê) bû herkes diçû Hecê. Be şeva tarî re em gihiştin Diyarbekirê. Me civatek mezin çêkir, sibê de me cenazê şehîde xwe çawa rakira. Dewletê cenazê şehîde me revandibû û veşartibû. Wan dixwest mîna cenazê We-dat Aydın bikin û di sa ji me 10-15 kesan bikujin. Lê belê vê carê me keys neda wan. Em bi hevalên Diyarbekirê re şewirîn, me qewlê xwe kire yek, ku emê ji bo cenazê şehîde xwe tu mitîngan çeneke û fersendê

nedine wan.

Ew hevalên ku em ji Îstenbolê çûbûn, serê sibehê em çûn cem Waliyê Kurdistanê Unal Erkan, me jê re got: "Cenaze revandin çare nîne, hûn jî şehîden me jî ditirsîn, hûn hem dikujin hem jî direvînin û vedişêrin. Polîs û Tîmên we li qatîlê Hafiz nagerin, lê tabûtê wî direvînin." Berya nîvro me ji çapemeniyê re daxwaniyek amade kir, me ji dinê re gellek gotin îlan kir. Piştî nîvro jî civata me çû cem diya Hafiz serxweşiyê. Dayîka Hafiz nedigiriya, lorikên mirinê ji çavên wê nedihatin, yek gotinek bi tenê digot: "Kurê min şehîde Kurdistanê ye." Bê kîn xeber dida, ji kesî re neyarî nedikir, tiştêkî wisa nedigot, zehf metî û li pê bû. Em ji malê derketin. Dotira rojê me dayîka Hafiz û xwişka wî hilda em çûn ser mezela Hafiz, me jê re gul û sosin biribûn, me meqbera wî xemiland. Ez bi tirkî û bi kurdî çend gotin axivîm, min xweliya (axa) wî maç kir û me sond xwar "heya em hebin tû ê mîna van sûrên li dora Amedê

hebi, tu di bin axê de nînî, tu di dilê me de yî.

Em ji ser mezela Hafiz hatin Ozgur Gundemê, hevalan fotografek Hafiz li pişt masaya wî daleqandibûn, bi gulan xemilandibûn. Dayîka Şefiqe hat li ber rîsmê Hafiz rûnişt. Heval di derheqê jiyana wî de axivîn, paşê em giş bi hev re çûn mala dayîka Şefiqe, me serxweşî teze kir.

Dotira rojê cejn (eyd) bû. Li kuçeyên Diyarbekirê xopan, zarokan çek û solên eydê li xwe kiribûn, digeriyen, dileyistin. Tava Diyarbekirê erdê dikeland. Germa destê hebû. Belengazî bû, li kuçeyên Diyarbekirê digeriyên. Te digo qey ev qedera me ye, em nikarin jê xelasbin.

Ji xeynî dema cenazan emê kengê û çawa herin Diyarbekirê xopan.

Berê êvarê em bi hevalan re ber bi otêla xwe ve daketin, kurekî delal bi deng û bi meqam gazî dikir: "Ava sar, ava cemidî."

Lê belê min nihêrî êdî tebat û taqeta min tune, min ji hevalan destûr xwest, ez ber bi mizgefta mezin ve çûm.

Protestoya Îranê

Hikûmeta Îranê berî bi çend rojan hikûmeta Tirkiyê protesto kir. Trênen xwe hew dişînin Tirkiyê. Seferên nav Tehran û Enqere hatin îptal kirin.

Mesûlekî balyozxaneyê Îranê li Enqerê heftiya derbas bû, meqamên Tirkiyê xebêrdar kir: "Em ji îro pê de seferên nav Tehran û Enqerê disekinin. Emniyeta rêwiyên me tune. Hikûmeta Tirkiyê nikare xeta hesin biparêze. Hin kes ketin pêşiya trêne û lê reşandin. Zarokê me hate kuştin û 8 kes birîndar bûn. Me ji bo vê pîrsê ji meqamên lazim garantî xwest. Belê heta niha me çû cewab ne girt. Heta em bersivekê negrin û hikûmet çûn û hatina rêwiyên me saxlem neke em vê xetê venakin."

Herwiha niwênerê balyozxanê Amînî "ji hikûmeta Tirkiyê tezmînata kuştî û birîndaran dixwaze."

Xelasey ma pabestey serkewtişê gerîlla ya!..

J. Espar

Dîna di girwey û hedîsey girdî ki heme milletan ser o tesîr kenî, tim û tim nêqewmênî. Ge ge girweyê ki yew serri mîyan di benî. seserri di nêbenî. Seserra ki ma tede yî hetey hedîsan ra gelek pêt û xurt a. Ewro kê vexto ki xwi ra pey ewniyênî, kê şênî na seserri mîyan di çend serranê muhîman tesbît bikî. Ya zî kê şênî çend perîyodanê serekan veynî. Nê perîyodî kamderi yî?

Kê şênî vajî perîyodê yewin, Cengê Dînyawo Verên o. Dîna bi nê cengî ser û bin bî. Qorê dewletî werte re amey hewenayîş û tay dewletê newey awan bî. Heta bîna ra Rusya di yew sistemdo newe peyda bî.

Kurdan nê bedeliyayîşê (vuriyayîşê) Dîna ra fayde nedî. Wa fayde weyra mano, welatê ma peyniyey cengê Dîna di newerna parçe bî. Çunkî ma zey millet wayirê yew programê xelesiyayîşê nêbî. Ma xwi organîze nêkerdî. Cematê ma girewte û lete-lete bî. Cora ma nişay nê fereseî ra îstîfade bikî.

Perîyodê diyin, bi Cengê Dînyawo Diyin dest pey kerd. Xerîta Dîna hewna bedeliya. Dîna bî wayirê di sistemanê polîtîkan. Tayn hêzanê newan sahnedê polîtîka di cay xwi girewt. Ma Kurdan se kerd? Ma hewna wayirê yew programê xelsiyayîşê nêbî û ma bi organîze nêbî. Aqubeta Cumhuriyeta Mahabatî ma pêrû zanî. Çaxo ki no perîyod qediya halê ma hina xirab bî. Çunkî hinî yew bawer nêkerdî ki Dîna di sînorî rayna bedeliyênî. Vatey îstîkrarî dekewtbi fekdê şarî. Herkesî îstîk-

Gerilla rî wayirê kerdîş, paytey gerillay girewtîş yew wezîfede millî yo.

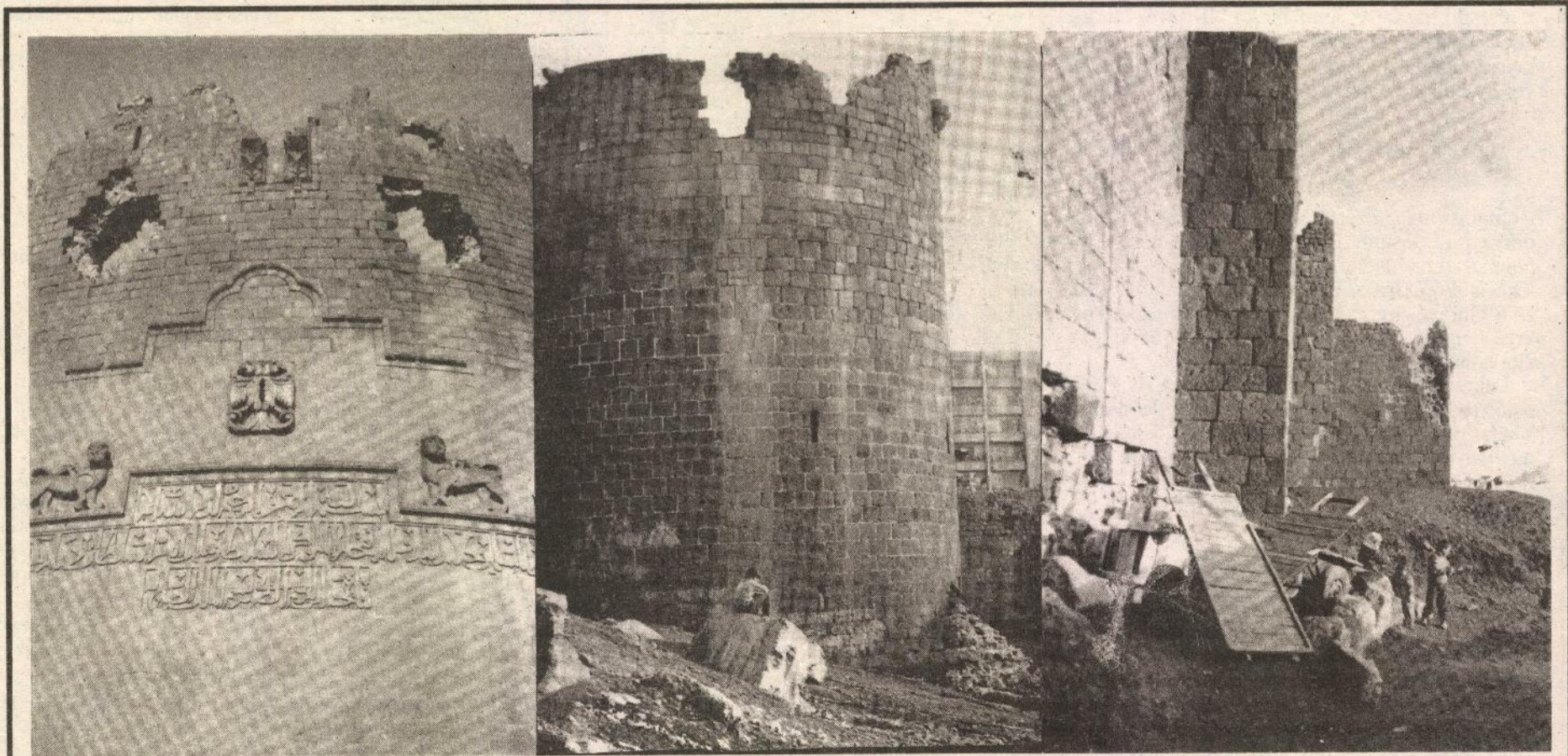
rar ra behs kerdî. Îstîkraro ki dîna rî rindbi, ma rî mardîş û kolemendîş bî. Çunkî îstîkrar pawitoxê statûkoy bî. Kirrey qalî, semedo ki ma xurt nêbî, ma bi organîze nêbî, ordî û çekê ma çinê bî, destê ma pistindê ma di mendî, ma temaşey şarî kerd. 40-50 serrî zî ebi inhewa bille sebeb viyartî. Periyodê hîrin ebi vilabiyayîşê Dewleta Sovyet dest pey kerd û hema ra zî dewam kenî. Gorbaçov bi sembolê perîyodê hîrin. Zeki yeno zanayîş rojo ki Sovyet vîla biya heyânî ewro, nizdî 20 dewletê newey awan bî. Sînorê ki şarî vatîni nêbedeliyênî lete-lete bî. Nika heme Dîna di mesela milletan munaqêşe bena. Dewlet biyayîş ya zî azad û xwiserbiyayîş biney zî pabestey nê konjukturê sîyasiyê Dîna wo. Dîna di ewro semedê xelaseyda Kurdan şertê ne-

wey peyda bî. Labelê, konjuktur heme çî niyo. Ma Cengê Dîna ey Yewin û Diyin di dî, dîna pêrû tîmîyan kewto labelê ma nişay bindî tira îstîfade veynî. Ay çax safîbiyayîşê persa Kurdan tenya pabestey konjuktur niyo. Xelasey Kurdan, verê verêkan Kurdan ra besta ya. Ewro çaxo ki ma weziyetê Kurdan, periyodê yewin û diyin reyra muqayese bikî, eşkera aseno ki ma gelek hetan ra aver şîyî. Ma hetandê sîyasi, eskerî û roşanbîrî ra zaf menzîl girewto. Ewro ma zanî ma çî wazenî. Programê mayo polîtîk eşkera wo. Rayir û metodê xelasiyayîşê zelal o. Kurdî tarîxdê xwi di çîrray ehendey yew nêbî. Welatperwery Kurdan mîyan di mirdey xwi vîla biya. Kurdistanê ser o şehîd kewtiş, semedê welatî û milleti hepis rakewtiş, îş-

kence veynayîş bîyo yew şeref. Hîsê millî xurt û qilew bî. Kê şênî vacî, ewro Kurdî heme hetan ra bî wayirê yew karakterdê millî. Zaf eşkere aseno ki cengê PKK'ê cematê Kurdan hetey milletperwery ra idêna wo. Cematê Kurdan ewro herwext ra vêşer xwi bawer kenî. Gerilla hêvî û qewet dano şarî. Coka ganî (gerek) ma heme Kurdî zaf rind bizanî: Xelasey şardê ma heme hetan ra pabestey serkewtişê gerilla ya. Ewro kam behsê polîtîka millî bîko, ganî bizano ki, gerilla pawitoxê menfe'tanê Kurdaniyo millî yo. Gerilla rî wayirê kerdîş, paytey gerillay girewtîş yew wezîfede millî yo. Beyntardê Dewletey Tirkan û gerilla di bê terefey nêbena. Na mesela di ganî verê hemîni Medyaya Kurdan, roşanbîr û zanay

Kurdan dîqet bikî. Roşanbîrê Kurdan nişno vajo, cengê PKK'ê û ey Dewleta Tirkan mi alaqeder nêkeno. Rojname û kovare Kurdan nişnî va jî ez ne destey Dewleti û ne zî destey PKK'ê gêno. Herçî ganî her roşanbîrê Kurdan ki xwi ra vano welatperwer, cengê dewlet û ey PKK di eşkera ver a Dewletey Tirkan bo. Ver a Dewleta Tirkan bo û paytey gerillay bîko. Çunkî ver a cematî, mesuliyetê roşanbîran ey cîteran, şonan, dewijan, karkeran û kategoriyanê bînan ra vêşer o. Ma hemîni eşnawito vanî, roşanbîr, çim û goşê cematî yo. Eki roşanbîrê Kurdan biwazo bibo wijdanê cematê Kurdan, ganî wezîfeyo xwi ewro biyaro ca. Çunkî cengo ki ewro PKK kena cengê milleta Kurd o. Cengê azadî û serbestey o. Cengê PKK'ê ver a zulim û zordareya hinzar serran o. Peyniya nê cengê di şarê ma azad beno. Kurdistan bindê potîmandê neyaran ra xelesêna.

Peynî di ez wazena vajo, ma ganî çîrray xwi virî nêkerî. Dewletî bi qewet, bi çek û sîleh vîrazêna. Dewletî zor reyra awan bena. Eki Cengê Yewin û Diyin di Kurdan xwi rind organîze bikerdî nî weziyetê ma ewro yewna hewa bîni. Labelê ma heze millet ewro hina bi organîze û xurt î. Konjukturê Dîna zî ewro heme wext ra vêşer musaft o. Eki ma nêwazenî nê perîyodê hîrin di rayna lejê xelasey Kurdistanê vîni ki, eki ma nêwazenî çend serri ra pey bidî çokandê xwi ro û vajî "wey gidî, gillî ma birîşî, la mi senê ona kerd"; ay çax ganî herkes gore bê hêz û zanayîşê xwi paştî bido lejê xelaseyda Kurdistanê, ganî vajo: "Wa biciwîyo gerilla!"

SÛRA AMEDÊ KEVÎR BÎ KEVÎR HÎLDÎWEŞÊ

Eserên dîrokî, mîna sûra Amedê li cîhanê kê mî. Sûra Amedê di cîhanê de piştî sed'a Çînê, bi dirêjahî û bi heybeta xwe ya duyemîn e. Ev esera tarîxî her roj hinek jê dikeve, kevîrek jê tê xwarê. Kes lê xwedî demakeve û ji

xwe ev pîr li hesabê dewletê tê. Dewlet ne hevalê avakirinê, belê ê xerakirinê ye li Kurdistanê. Li Hesenkêfê binerîn, bê dewlet çiqas bê hesasiyet û li dijî ilmê ye. Ji bo Hesenkêfê heta niha gellek protesto û name ji hikûmetê re çûne, belê giş bê netîce mane. Ji bo sûra Amadê jî tu hikûmet tu tişt nekîrine nakin jî.

Gerillayên Jin

'Şêr şêr e; çî jin e, çî mêr e'

Gelo li welatên din jî, di dema şoreşan de jin weke li Kurdistanê wiha bi hejmarek zêde û bi egîdiyek xwîrt tevî şoreşê bûne? Bi rastî girîng e mirov vê pirsê herdem jî xwe pîrs ke.

Îro dema em li şerê gerilla û li serhildanên gel dinerin em dibînin ku jinên Kurd cihên xwe bi xwîrtî tê de digrin. Di nava refên gerilla de mirov dikare bêje ku ji sê behran behrek jê jin in. Bi kêmayî her taximek gerilla ji çar mangeya ava dibe û ji van her çar mangeyan yek jê jin in. Yanî sê mange xort in û yek jin in. Her mangeyek jî heft kes an neh kes an ava dibe. Li gor vê, bîstûyek an bîstûheft xort û heft an neh kes jî jin digihên hev û dibe taximek gerilla. Her çiqas li gor rêzûna nîzama ARGK'ê girîng e taximek jî sê mangeyan avabibe jî di pratîkê de ev wek ku me li jor da xwiyakirin dibe çar mange, ji ber ku her gav û saetê zêdebûn çêdibe. Lê ji hejmara jinan bêtir ez dibêim ya tewra girîng û baş jiyan a jinan di nava gerillan de ye, ku mirov bikaribe bîne ser ziman.

JIN Û JIYANA KEVIN

Jinên Kurd xwediyê gelek xisûsiyetên hêja ne. Eger ku di nava civaka kevin de ne kole bûna, helbet wê ev xisûsiyeta wan baş bikar bihatana û wê fêdeyek mezin bigihandana civakê. Lê ji ber ku hêsîrên dijmin û mîrên xwe bûn ew xisûsiyetên wan yê baş bi ber avê re diçûn.

Ku em bînin ber çavên xwe emê bibînin ku jin di malê de jî sibehe heyra adîni sibehe kar dikir û li hember hemû heqaretan jî dengê xwe dernedixist. Di kar û xebatê de fedekariyek xwîrt dikir. Qet nedibetîlî û jî îmkanên kêr xebatek zêde dernedixist. Lê wek me got, ji ber ku hêsîr bû ti qiymeta wê û karê wê tunebû.

Jinên Kurd dema ku hatin nava refên gerilla jiyanek nûn dîtin. Ev jiyan jiyanek bi rûmet bû û jiyanek bi hurmet û hezkirin bû. Dîtin ku gerillayên xort qiymetek pir mezî didin wana û ev cara yekemîn e di civakê de dibin xwediyê mafên jînî û mirovatiyê. Di nav refên gerilla de, çî bi ziman û çî bi xwendinê hîn gellek tiştan bûn. Li ser civaka xwe, diroka xwe û şerê xwe perwerdekarî (egîtim) dîtin. Piştî re xwe nas kirin. Hûn dizanin ku mirovê xwe nas neke, çî jin çî mêr bi kêrî tiştêkî nay û herdem koteyê xelkê ye. Lê mirovê ku xwe nas bike nexweşiya xwe jî dinase û dermanê wê jî bi rehetî kare bibîne.

Îro di nav refên gerillayan de mêr xwediyê çî mafan bin, jin jî xwediyê wan mafan in. Lê hinek kes karin li vî rewşa îro binerîn û bêjin qey wiha bi hêsîni gihîştin van mafên di nava şoreşê de. Lê bi rastî ne wiha ye.

Heta ku jin gihîştin mafên îro, hem partiyê û hem jî jinan gelek şer li hember fikrên civaka kevin kirin.

Bi rastî di vî hêlê de jinên Kurd tu caran nikarin deynê Partiyê û Serokatiya Partiyê û şehîdan bidin. Em dikarin bêjin Serokatiya Partiyê bi nêzîkbûna xwe ya rast û bi li sersekinandina xwe ya hergav jî bo azadbûna jinan gelek xebat kir û hîn jî dike.

JINAN XWE ÇAWA DAN QEBÛLKIRÎN?

Em dizanin ku tu Kurdan serberdayî bihêlî, bê wê çî bînin ser serê jinan. Hinek kesên ku fikra Partiyê baş nas nekiribûn jî dixwestin ku di nava refên gerillayan de bi çavekî biçûk li jinan bînerîn û wan jî şer dîr bixin. Partiyê li hember van kesên kevneperest gellek şer kir. Bi mehan û salan li ser wan sekinî heta ku ew kes jî vî kevneperestiyê dîr xistin û gihîştin fikrek ronahî.

Lê em dikarin bêjin di vî warî de tewra muhîm diket ser milê jinan. Ku jinên Kurd xwe di nava şoreşê de îspat nekiribûna dibû ku ew xebata Partiyê jî ya di vî hêlê de bi ber avê re biçûya. Ji ber vê yekê, girîng bû ku jin li hember xortan xwe îspat bikin, ku ew jî weke zilaman karin barê ser milên xwe rakin.

Jinên Kurd jî bo îspatkirina vî rahiştin çekan, birçî man, tî man, bi rojan di zinar û kevandeyan de meşîyan, di bin baran û berfê de gav paş de neavêtin... belkî bi wan zor û zehmet dihat, lê di sa jî jî bo xwe bi hevalên xwe bidin qebûlkirin zor didan xwe û xwe li paş wan nedihîştin. Heta mirov kare bêje ku car caran jî zilaman bêtir xwe didan kar û xebatê ku xwe bidin qebûlkirin.

Ew fikra civaka kevin ku digotin "Jin namûs e", di nava şoreşê de jî di dema derbasbûyî de gelek zehmetî derxist pêşiya jinan. Dema ku jin dihatin bibin gerilla hinek kesan digotin, "Ev hatine çî? Wê li serê me bibin bela." û gundiyan dema ku gerillayên jin didîtin dilên xwe bi wan dişewitandin û digotin: "Lawo herin li mala xwe rûnê, hûn jin in, hûn namûs in, ku hûn têkevin nav destê dijmin wê tiştên xerab bi we bikin..."

Li hember van kevneperestiyên girîng bû, jinan xwe bida îspatkirin. Ji bo vî jî girîng bû xwe zane bikin. Li serê çîyan, destek danîn ser çeka xwe û destek jî avêtin pirtûkan û bi sev û roj xwendin ku rêk û fikra Partiyê baş nasbikin ku karibin li hember wan şer bikin û wan jî bi xwe re zane bikin. Li çîya di civînên gerillayan de û li gundan di civatên gundiyan de herdem axaftin, ku jin ne namûs e, lê namûs xaka welat e. Û bi gundiyan dan qebûlkirin ku bi rastî ne jina li serê çiyê li esas jî-

Îro di nav refên gerillayan de mêr xwediyê çî mafan bin, jin jî xwediyê wan mafan in. Lê hinek kes karin li vî rewşa îro binerîn û bêjin qey wiha bi hêsîni gihîştin van mafên di nava şoreşê de. Lê bi rastî ne wiha ye. Heta ku jin gihîştin mafên îro, hem partiyê û hem jî jinan gellek şer li hember fikrên civaka kevin kirin.

na li malê hêsîrê dijmin e û dijmin kare pê bileyize. Lê divêbû ku gundî vî bi çavê xwe bibînin.

Dema ku gerillayên qîz li serê çîyan şehîd ketin û dijmin textor bir ser wan û dîtin ku bi salan li serê çîyan û di nava xortan de hîn qîz mane, gundiyan nûh fêhm kir ku jin karin di şoreşê de cihê xwe bigrin û bi tenê serê xwe jî malê derkevin, li serê çîyan bimînin. Û li ser vî yekê baweriya xwe; wan jî bi jinan anî û mil dan wan, qiymeta dan wan.

Gerillayên ku digotin wê jin li serê me bibin bela jî dema dîtin ku di şer de jinên Kurd li hember dijmin bi egîdî şer dikin û fişanga dawî berî canê xwe didin û xwe bi saxî naxin nava lepê dijmin, baweriya wan rûnişt ku jin jî weke wan mîrxas û qehreman in û tu ferq di navbera wan de tune. Wê demê jî bo wê fikra xwe ya şaş li ber xwe ketin û hîn bêtir qiymet dan jinan. Dema ku zêde qiymet dan jinan, jin jî ser xwe neçûn û hîn bêtir bi kar û xebat li vî qiymetdayînê xwedî derketin. Vê jî kir ku di navbera zilam û jinan de

hezkirinek bi hurmetkarî çêbibe û her du alîkariyek xwîrt jî hev re bikin û hevdu temam bikin.

WEKHEVIYA JIN Û MÊR, WEKHEVIYA CIVAKÊ YE

Îro di nava şoreşê de mirov dikare bêje jî bo wekheviya jin û mîran bingehê gelekî saxlem û dirûst bi xwîna şehîdan û keda Partiyê hate avêtin û em bawer in li ser vî bingehê wê jiyanek gelekî xweş û azad bidome. Û em dikarin bêjin ku di nava gerillayan de çî karê heye jin û mêr îro bi hev re dikin û kes jî kesî aciz nabe. Heta car caran taximê gerilla ku mangeyek jinan di nava wan de tunebe, pêşneyarî qerargehê dikin ku hevalên jin tevî wan bikin ku xebata wan xwîrttir bibe. Ji ber ku gelek kar hene jin hîn bêtir bi fedakarî û qehremanî dikin.

Îro di refên gerillayan de jî girtina zêrevaniyê (nobetê) bigire heta çekirina xwarinê, pehtina nan, xebata nav gundiyan, şerê li hember dijmin û parastina Partiyê, di hemû karan de jin û mêr bi hev re xebatê dikin.

Îro jin diaxivin, civînan

çêdikin, tevgerê çêdikin, dixwînin, digerin, welatê xwe û gelê xwe dinasin û diparêzin û li ser mafê xwe û mafê mirovatiyê bi dil û can û bi dayîna xwîn û can disekin. Wek ku me got heta ku jinên Kurd gihîştin vî rojê gelek ked û xebat kirin û şehîd dan. Ji bo vî yekê girîng e çî xort, çî jin (û bi pîrrayî jî jin) qiymeta vî roja gihîştî baş zanîbin, li van mafên gihîştî baş xwedî derkevin wan biparêzin û firehtir û xwîrttir bikin ku dilên şehîdan şad bimîne û keda Partiyê çihê xwe baş bigre.

Bi rastî Partiyê jî jinên Kurd re jiyanek serbilind û bi rûmet ava kir. Xwedîderketina vî jiyanê incax bi xwedîderketina partiyê tê parastin û domandin. Em bawer in ku jinên Kurd çawa bi şerê li hember hemû kevneperestiyên û zor û zehmetiyan gihîştin vî rojê, ji îro pê ve jî wê wiha bi rûmet xwe pêş de bidin û di nava refên gerillayan de ev jiyan azad û wekhev ku ava bûye, wê bibe jiyan a tevahiyê gelê me di welatek serbixwe azad û wekhev de.

Şervan

'Çepê Kurd' çi dike?

A. D Î K Î L Î

Ji destpêka damezrandina xwe ta îro grûbên çep yên Kurd sona têkoşînê bi her awayî, ji bo serfiraziya Kurdistan xwarine, hê jî dixwin. Di nivîs û gotinên xwe de propaganda dikin, ku ew bi gelê Kurd re ne, di têkoşîna wî de ne, pê re ber bi serfirazî, azadiyê ve dimeşin û wê bimeşin. Li Kurdistanê têkoşîn ji aliyê kê dibe bila bibe, piştgirî dikin û pê re ne.

Lê bi rastî ne pê re ne. Ev nivîs û gotin ya rastî gellek xweş in. Mixabin jiyan şanî me dide, ku ev tenê û herwiha nivîs û gotin dimînin. Ji dev û rûpelan nakevin jiyanê.

Dilê her Kurdê niştîmanperwer bi welatê wî re ye. Her Kurd, ku têkoşerê gelê xwe be, hêja ye. Lê ev hêjabûn girêdayê şert e, girêdayê kar e. Ne tenê dilxwestin û dilniyazî, divê çalaki jî hebe. Çalaki ji xwestina dil ne kêmîr be.

Mirov nikare ji aliyekî bi salan xwe bi gotinên vala, bê çalaki bixapîne, ji aliyê din jî dilpak û welatparêz bimîne. Divê hin berdelên dilpakî û niştîmanperwerî hebin. Ev jî têr nakin, ger mirov bixwaze xwe Kurdekî dilniyaz bibîne, pêwist e mirov hişyar be, mafê gelê xwe bizanibe, biha û rûmetên gelê xwe biparêze.

Tê zanîn, ku li bakûrê Kurdistan, bi salan e, şerekî diyar heye. Ev şer di bin serokatîya PKK, bi ala ERNK û bi gerîlleyen ARGK pêş ve diçe. Di salên dawî de ev şer bi serhildanên gel gav bi gav yekîtîya gelê Kurd pêk tîne, ber bi azadî û serxwebûna Kurdistan ve diçe. Serhildan, mîna ji aliyê hin kesan tê şa-

nîdan wisa bi xwe dest pê nekir. Serhildan bê xwedî jî nîne. Herkes zanê: Bi xwîna gerîlleyen ARGK, şehîdên me yên leheng pêk hatiye. Serhildan rihekî gelek bilind û îradeyê ji pola daye gelê Kurd. Her Kurd bi van serhildanan serbilind dibe. Ji bo yekîtîya neteweya Kurd riyeke gelek fireh û berçav bebûye. Ev yekî jî, wê di salên pêş de pêk bê. Kurd wê meclîsa xwe ya neteweyî hilbijêrin. ARGK dibe arteşeke bi serê xwe. Serhildan wê hê fireh û mezintir pêş ve biçin.

Ev bûyerên xweş û pîroz ji hemû Kurdan re ye, ne ji bo hin Kurdan e. Ji ber vê yekê jî divê hemû Kurd pê re bin, tê de bin, li anegara karînen xwe wê cihekî bigrin û bimeşin.

DÛRKETÎNA JÎ GEL

Em dibînin li gel hemû van bûyeran jî, hê grûbên çepên "Kurd" xwe tev nadin. Gavek pêş navêjin. Roj bi roj hê jî gotinên 15-20 salî ku tim dikirin, ducar dikin. Çiqas biçûk dibin ewqas jî, ji bernama gelê xwe, ji pirsên neteweya xwe dûr dikevin. Gotinên tîj dikin. An jî xwe piirr milayim şanî didin. Ji aliyekî jî serhildan a gelê Kurd îstîsma dikan. Li ser xwîna şehîdan

serê xwe bilind dikin, lê bixwe jî, ji dagirkerên Tirk zêdetir gerîlla înkâr dikin. Dixwazin xwe piirr şaristanî (sîvîl), aşîxwaz şanî bidin, ji ber vê jî, heta ji wan bê, xwe ji Tevgeriya Rizgariya Neteweya Kurdistan dûr dikin wisa jî ji gel û daxwazên gel dûr dikevin.

Di nav vê rewşê de Kurdekî ku xwe welatparêz bibîne û hê jî bikeve pey grûbên wilo, divê serê xwe bixwe ber xwe û baş bifikire, ka di wî de kêmasiyek heye ya na! Ka ew, bi rastî çi dixwaze? Kurdistan dixwaze ya grûba xwe dixwaze? Bi gelê xwe re ye, ya bi çend "heval" ên xwe re ye? Mîna ku soz dabîn hevdu û fedî dikin ji hev biqetin! Ji aliyê din, fedî dikin bikevin nav Kurdan jî. Belavok û kovaren xwe jî, ji şerma bi dizî belav dikin. Piirr caran xwedî li tiştên xwe jî dernakevin. Ji gavên ber bi gel dibezin, xwe paş ve didin, direvin. Gelo ev rewş, rewşa koletî nîne? Çima mirov xwe ji bo xatirên çend kesên bê xîret ji gelê xwe dûr bixîne? Çima mirov ji xwe ewqas bireve? Çima nikaribe destê xwe bavêje pêşîra grûba xwe ya bê xîret û hesab jê bipirse? Reva ji têkoşîn, ev dîrketina ji gel ji welat, çima bibe karê Kurdekî niştîmanperwer? Çima mirov vê rev û

bêxîretiyê di bin maska îdolojî de veşêre? Cudabûn, nako-kiya îdolojî ji bo Kurd çi ye? Çima bi armanca serfiraziya Kurdistan mirov nikaribe bi neteweya xwe re bimeşe, here xwe bi grûbeke hîç û pûç ve bizeliqîne? Kurdek heye, ku li dijî serfiraziya welat be? Ew Kurd bila neyê, ji xwe tu kes jî Kurdekî wisa naxwaze.

Divê mirov xwe nexapîne. Xwe xapandin gunehêk zor mezin e. Divê mirov bi kesî nexape, ev guneh hê jî mezin û girantir e.

YEKÎTÎYA NETEWEYÎ

Dijmîn bi xapandina salan me ji şexsiyeta me dûr xistîye. Vêga li Kurdistanê şexsiyeta Kurd ji nuh ve ava dibe. Divê, em şexsiyeta xwe ya ji dijmin azad, nexin bin koletîya çend kesên ku bi xwe jî ji şexsiyeta bindestan xilas nebûne! Divê em mirovê bi serê xwe bin. Bi serxwebûn îrada xwe di nav îrada gelê

xwe de helandin e. Azadî û serxwebûna me, şexsiyeta me, bi ya neteweya Kurd ve girêdayîye. Wekî din ne ramên serfiraz ne jî şexsiyeta giştî ne mumkun e.

Yekîtîya neteweya Kurd bi îdolojîyên hîç û pûç nayê cih. Yekîtîya netewe, yekîtîyeke îdolojîk jî nîne. Ev yekî jî ber bi armanca serxwebûna Kurdistan meşin e. Di vê meşê de cihê her Kurdê durust û welatparêz heye. Her Kurd divê xwe di vê meşê de bibîne. Dervayê vê meşê ketin ji gel û welat dûrketin e. Ger em li hêviya yekîtîya "grûb û partîyan" bimînin, emê jiyana xwe vala derbaskin. Ji ber ku wê ev pêk neyê. Pêwist jî nîne. Pêwistî yekîtîya gel e, yekîtîya netewe: Ev jî pêk tê. Her Kurd çi ji destê wî tê, divê ber bi vê yekîtîyê bîne.

Gundorkevîrên aşê genim dihêrin, ard (arvan) çêdibe. Genim hemû em Kurd kes bi kes in, ard gel e, netewe. Kurdek bixwaze genim (kes) bimîne, nikare di vê yekîtîyê de cih bigire. Pêwist e, em hemû xwe di nav çerxên aşê de bihêrin, bikin ard, bibin yek. Ev Kurdbûn e, xilasbûn e, serxwebûn e.

Emê bi vî awayî bigihîjin bilindiya neteweyî cîhanê, di nav wan de cihê xwe yê bi rûmet bigirin.

Abdullah ÖCALAN KADIN VE AİLE SORUNU

Derleyen: Selahattin Erdem

KİTÊBA SEROKÊ PKK ABDULLAH ÖCALAN DÎ NAV WEŞANÊN MELSA DE DERKET

Weşanên Melsa
Piyerloti Cad. No: 85
D: 2
Çemberlitaş / İstanbul
Tel: 516 72 01

XAÇEPİRS

Amadekar: Rasto Zilani

Çeperast:
1-Pêwende kirin, gihandin. 2-Navê mehekî/ Serma, seqem/ Dawe, daxwaz 3-Cihê ku otobus û trêni jî bo bi rêketinê lê disekinin/ Ap, birayê bav/ Notayek 4-Bi erebî hûr û rûdî/ Ji yekî

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												

sil bûn an xeyidandin 5-Orte, nav/ Pêşnavê şervanekî ji Dilûkê (Entab), berya damezrandina PKK'ê di 18 Gulan 1977 an de şehîd ket, di wêne tê dîtin 6-Navê rojekî/ Ne tamam hinek 7-Ronahî, ziya/ Notayek. 8-Li Ewrûpa navê payîtextekî/ Çelav an hafize, zanîn 9-Xupakî, bêhpak (bi erebî) 10-Çiyayek li welatê me, navê ku Ermenîyan lêkiriye
Serejêr: 1-Pêrgav, xwe avêtin/ 2-Navê pêxembereki/ Pirtûkekî Ehmedê Xanî 3-Civaka koma sewalên mezin/ Şoreşvanekê hevaltiya Lenîn

kiriye, bernavê wê Luksenburg e 4-Bankirina bi kesekî re/ Sembola Îndiûmê/ Di cotkariyê de darê ku davêjin stûyê gayan 5-Orte, navber/ Notayek 6-Sembola Arsenîkê/ Bi lez û bez çûyîn/ Celebekî çivîkan ku tèn nêçîrîkinê, quling 7-Pêşnavê Jontirkekî, li hember Ebdulhemîd têkoşîn kiriye/ Kinnîvîsîna îstîxbarata Tirkîyê 8-Bi kêrî cûtinê tê/ Padîşah, hukimdar 10-Sembola Neodyûmê/ Sembola Sodyûmê 11-Dîn 12-Serbestî, rewşa ji bo wê têkoşîn tê kirin

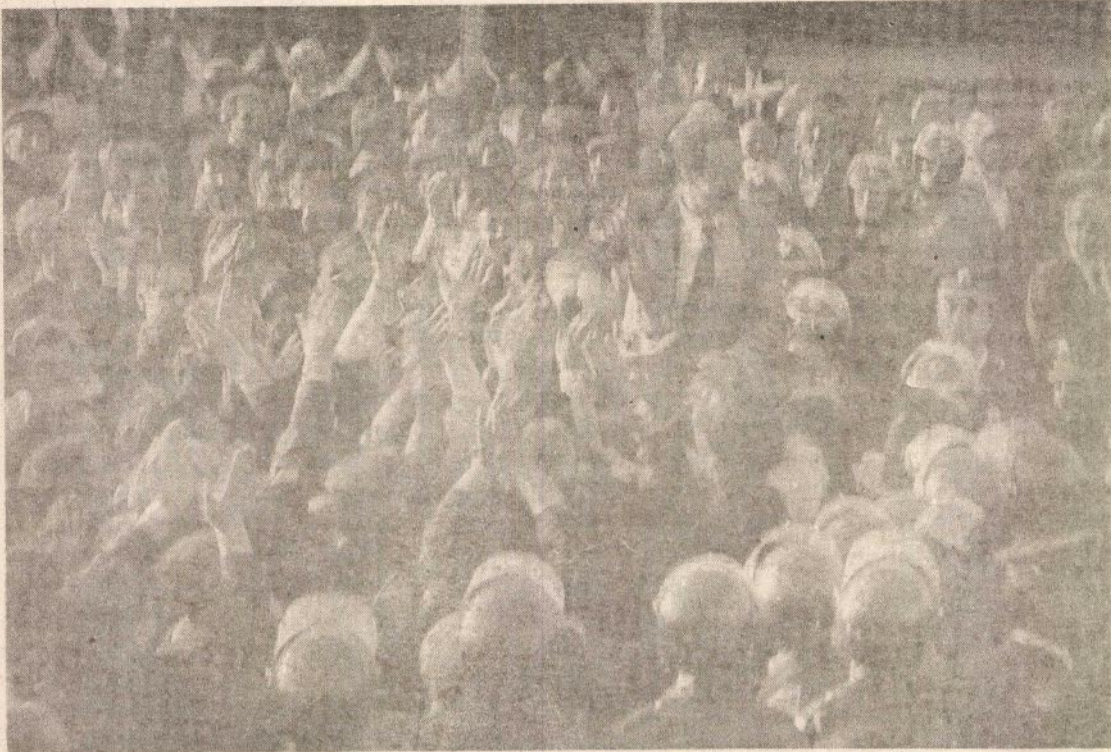
BERSIVÊN XAÇEPİRSA HEFTIYA ÇÛYÎ:
Çeperast: 1-Şerefname/ Ap 2-Azerî/ Ca/ Ana 3-Mehani/ Unwan 4-Pb/ Zarîn/ Apo 5-Zilan/ Ez 6-Nan/ İn. 7-Yb/ As/ Bi 8-Aba/ Term 9-Aza/ Lak 10-Esaret
Serejêr: 1-Şampanya 2-Ezeb/ Abbas 3-Reh/ Zn/ Aza 4-Erazi/ Ar 5-Finalist 6-Iran/ Elt 7-Ac/ İn/ Bra 8-Maun/ Simko 9-E 10-Awaz 11-Anap 12-Panot

NEQUŞK

Amadekar
Aram Çem

Ji bo neteweyek malkambaxi-yeke herî mezin ew e ku dîroka wê ji aliyê hinekên din ve bê nivîsîn.

Arnold Toynbee

ŞAHÎDÊ ROVÎ DÛVÊ ROVÎ YE

Di wêne de waliyê xwînmij û Kurdkuj li ser milê hinekan e. Ev hinek kî ne? Li gor rojnameya Sabah (berdevkê dewleta Tirk û virkerrek mezin) waliyê Herêmê Unal Erkan li ser milê xelkê Kurd e.

Ku bi virr û derewan tiştek bi mirov bûbûya bê şik û bê guman heta niha rojnamevanên Tirk giş teqiyabûn ji derewan. Li gor rojnameya Sabah Waliyê herêmê dema li

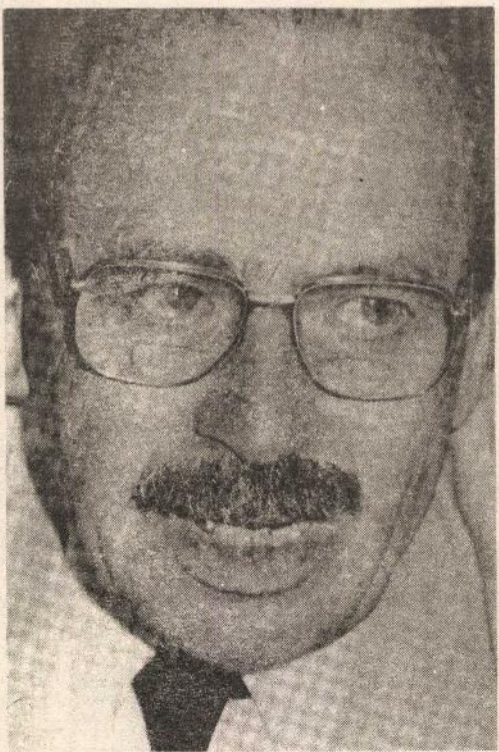
Kurdistanê di nav gel de digere. Kurd pirr nêzîkî wî dibin da ku wî hambêz bikin. Bi rastî jî gelê Kurd pirr dixwaze wî hambêz bike lê çî fêde, li der dora wî herdem bi deh hezaran tîmên taybetî, polîs û cerdevan hene û destê gelê Kurd bi tu awayî nagihîjê. Ger destê gelê Kurd bigihîştayê zanibû dê çawa Unal Erkan hambêz bikira. Helbet dê ew roj jî were.

Li ber zarokên te dikevîm

Cenewar elameta wehşîtiyê Kurdan bikuje. Siûda me xeratên dinyayên hemû nika-ye. Gerçî eslê cenewar heye ku ev mêrik ne leşker e ribûn tabûtên me xelas bikirana. Nusret bi yekî û duduwana qayîl nabe, wê qalê mêrik 22 heb ji me neqandine, weleh me îşê wî rehet kiriye, me ji xwe re neqandin, çavên wî lê ye ew ji xwe re bibe. Ma lawo tê van 22 mebûsên Kurdan bi ku ve daleqînî, wê kîjan sêpê xwe di bin wan de bigire. Hele însaf û ilim bi te re tune ye, ma aqlê te jî tune ye? Kurro ku ji te bê û tu wan daneliqînî tu ne ji bavê xwe bî! Ne wê dûre dinya dewleta te daleqîne, kurro bê aqil.

Min tu dîtî, wek pisî-kekî ziyanoke tu newêrî ji qula xwe derkevî û di qula te de jî neh deh polîs te mihafeze dikin. Yanî mehkema te DGM mehkemesî ye lê rebenê dewletê bi zorê te dike bin guvencê. De hema xwediyê xwe û vî aqilî

Ev cenewar tim ne însanên xiyala ne jî. Carma qumandar in, reîsê dewleta ne, heta hakim û sawcî ne. Di vê nivîsandina xwe de pirsê me li ser seroksawciyê Dadgeha Dewletê ya Ewlekarî (DGM) Demiral e. Çiqas ez dine- rim Nusret ji Ebdê Şet, ji Birûkê jî xerabtir e ku bi ya wî bibe, wê tamamê me

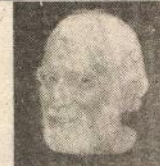

Nusret Demiral

ma ku Sûbay ba û tîfing di be. Biner bê tê bigihê ku. Ez li ber te nakevim lê ez li ber Newrozê li Şîmexê ba zarokên te dikevîm...

TÎR

Musa Anter

Sokrat

Di heyata miletan de çax hene wek demsalan in. Bê çawa havînê fêkî çêdibe, di wan deman de jî wiha însanên mezin çêdibin. Însanên mezin û zana jî miletê xwe re dibin wek koçanên tapûyê. Miletê wan bi wan mezinên xwe û zanebûna wan dibe xwediyê welatê xwe û miletê xwe. Di tarîxa Yewnana kevin de jî dereke wiha heye. Çend mezinên wan hene, bi dû hev de gihîştine ku îsal 2400 sal in jî miletê xwe re bûne stûn. Stûnek jî wan yê herî mezin û meqbûl jî Sokrat e. Heyata Sokrat enteresan e. Ez texmîn dikim ku Sokrat jî ji Rojhilata Navîn bûya wê jê re bigotana pêxember. Timi li ber cahiliyê û zilmê rabûye. Heta ku feqîro di vê riyê de bi destê hikûmeta xwe ya Atîna hatiye îdamkirin.

Kitêbên wî pirr in. Gelek ji kitêbên wî piştî mirina wî, şagirtê wî Eflatûn dane hev. Ma çî di kitêbên wî de tunene. Hema tu bê çî tê de heye. Ehlaq, dîn, orf û adet, eşq û zilm, sosyolojî û gellek şîretên din. Di vir de meqseda min ne ew e ku ez heyata Sokrat hemû binivîsim. Meqseda min ew e ku ez binim bîra xortên Kurdan.

Di vir de ezê mîsalek wî binim. Ji bo bêhnfirehtî û rehetiya însên.

Dewlemendekî Atîna ku bi malê dinyayê serê xwe dewixandiye, gelekî aciz e, ji kê rê dibêje, dibê heyra ji nav îşê xwe derkeve ji xwe re hinekî bigere. Mêrik bi a wan dike. Ji Atîna bi gemiyê xwe ya xisûsî li hawîrdorê Derya Sipî çiqas cihekî xweş hebe digere. Car dî dizivire tê Atîna. Lê hîn serê mêrik tevlihev e û bêhna wî fireh nebûye. Diçe cem Sokrat mesela xwe jê re dibêje, Sokrat dibê xebera te ye, heqê te heye, ji ber ku te serê xwe jî bi xwe re biribû.

Helbet wê serê xwe bi xwe re bibira. Ma bê serî biçûya ku? Lê qesta Sokrat ne bê mantiqî ye, ji xwe mantiqê klasîkî niha di destên me de eserên Sokrat, şagirtê wî Eflatûn û şagirtê Eflatûn jî Aristo ye.

Yanî di vir de Sokrat ji me hemûyan re dibê, li siheta xwe bine- rin, ma ku we serê xwe bi timayê xerakir, êdî hûn dê bi kêrî çî bî? Însan dibe wek tîfingek xerabe ku netewe. Gerçî di wextê Sokrat te tîfing û barûd tunebû, lê di vê manê de dibêje.

Min li jor jî got, ewqas îşê me Kurdan heye ez nikarim wan berdîm û dirêj dirêj heyata Sokrat binivîsim. Ma min anî bîra we bes. Yê ku meraqa heyata wî bike kitêbên wî pirr in, bila ji xwe re peyda bikin û bixwînin.

Mîrê Botan û mîrê Behdînan

Mîrê Behdînan û giregirên dora wî diçine Cizîrê, dibine mêvanê Mîrê Botan. Mîrê Botan, gellek rûmet dide Mîrê Behdînan, xwarin dixwin, li ser tevger û rewşa welatê xwe, bi gelê xwe re dikevîne peyvnan.

Demekê Mîrê Botan gazî xulamê xwe dike û dibêje: Elo, here nav filan rezî, ji filan mîwê ji me re selikek tîrî bîne. Elo dibêje, bila Mîrê min ezê herim nav filan rezî, ji filan mîwê ji Mîrê xwe re selikek tîrî binim. Elo derdikeve û diçe. Mîrê Botan di nava sohbeta xwe de dibêje: "Elo selika xwe tije tîrî kir. Mîrê Botan her dibêje Elo ji nava rezî derket, Elo, kete rê, Elo gihîşt ber derî." Mîr dibêje: "Elo tu hatî", Elo dibêje: "Belê Mîrê min ez hatim."

Elo tîrî li ber herdû Mîran datîne. Mîrê Behdînan ji ber huner û marîfeta Elo dikeve dehşetê. Piştî Mîrê Behdînan ji Cizîrê derdikeve, di rê de ji

xulamê xwe re dibêje: "Lawo Çelo; te marîfeta Elo dît. dema ku Mîrê Botan bibe mêvanê me, girîng e ku em jî marîfeta xwe şanî wan bidin." Çelo dibêje: "Tu meraq meke Mîrê min."

Piştî salekê, Mîrê Botan dibe mêvanê Mîrê Behdînan. Mîr gellek rûmet şan dide û dixwaze hunerek xwe pêşkêş bike ji Mîrê Botan re. Mîrê Behdînan dibêje: "Çelo here filan rezî, filan mîwê ji me re tîrî werîne." Çelo dibêje: "Bila Mîrê min." Çelo derdikeve û diçe. Mîrê Behdînan, di nava sohbeta xwe de dibêje: "Çelo çû nava rezî, Çelo çû ber mîwa tîrî, Çelo tîrî jêkir, Çelo kete rê, Çelo hate ber derî." Dibêje: "Çelo tu hatî!" Çelo dibêje: "Mîrê min qet nepirse, dema ku ez ji hizûra te derketim û heta niha ez li çaroxa xwe digirim." Mîrê Behdînan dîsa li hember Mîrê Botan dikeve şermê...

Seyda Mihemed

Mela Evdilayê Timoqî

● Dîndariya Mela Evdila û bi hezaran dîndarên welatparêz vê baweriyê dane gelê me ku Kurd neteweyeke dîndar e û hiba welatê wî ji dîndariya wî tê. Her wisa Mela Evdila pira di navbera pîr û ciwanan, mektebî û medreseyan de bû. Bi gellek mirovan da qebûlkirin (pejirandin) ku doza welatparêzî û azadiya neteweyî di ser her tiştî de ye û girîngtirînê hemû baweriyên olî û felsefî ye.

Kalêciwan

Min Seyda di sala 1964 an de di Mitînga Daxwaza Damezrandina Unîwersîta Diyarbekir de dît û me hev naskir. Mitîng li Derê Çiyê civiya û gelek însan beşdarê vê mitîngê bûn. Hingê ku tê bîra min, hevalên welatperwer ji Cizîrê heya Rihayê, Wan, Mûş û Bingolê giş

amade bûbûn. Silivî, Bayîkî, Xerzî, Batmanî, Sorekî, Dêrikî û gelek derên din bi navê herêma xwe beşdarbûbûn.

Mela Evdila di nava koma Xerzî, Farqînî, Bayîkî û Batmanîyan de bû. Bejneke bilind û bi heybet, rûyekî sipî û nûranî, bi qiyafetê gundiyên Xerza, şebqa wî li serê wî û di destên wî yên

pîroz de panqertek bilind hebû. Ew ên ku hatibûn mitîngê Seyda bi ber çavên gişan ket. Li ser pankarta Mela Evdila: "Bati'ya Fabrika, yol. Doğu'ya Jandarma Karakol." dihate xwendin.

Mela Evdilayê Dilovan û gorbuhuşt, panqarta destê xwe bi saetan bilind girt û dananî. Em hevalên welatperwer giş çûn xêrhatin lê da. Wî moralek pirr zexim da vê civînê. Amadekarên mitîngê Seyda dawetî kursî kirin. Seyda gellek pirsên xweş gotin û mitîng germ kir.

Ew ên ku vê mitîngê çêkirin xwendevanên bajarên Diyarbekirê bûn. Wek Wehbî Debaxoxlu, Dr. Sil-

hedîn û Şewket Beysanoxlu. Bajariyên Diyarbekirê gava ku dîtîn, Mela û Feqî û welatparêzên gundî çend qatên wan in, ew jî mane heyirî...

Gava ku mitîng hate çêkirin berî bi çend rojan xebere me pê çêbû. Hevalên welatparêz gazî seranserê welat kirin û herkes hat cihê xwe li vê mitîngê girt.

PÎRÊ NAV CIWANAN

Çawa ku tê bîra min; temsîlcîyek ji TIP, Seîd Elçî, Elî Qerehan, yek xetibek qenc û bê tirs bi navê Mistefa ji Sorekê, Mistefa Akkoyun an jî tişteke wilo bû. Mela Evdilayê Xerzî û yek dido ji bajarîyan. Bajariyan nedixwest dilê dijmin bihêlin. Belkî jî ditirsiyan.

Seydayê Mela Evdila însanek pirr bi bîr û bawer bû. Bawermendê Olî û neteweyî bû. Hibba (evîna) welat ji bo seyda riknekî dînî, hîmê ol û olperestiyê bû. Ji ber ku gellek dîndar bû, rûmeta wî li cem hemû Şêx û Melayên wek Mela Mihyedînê Hawêlî û yên wek wî dilpaqij û dilovan hebû û ji Seyda gelek hez dikirin. Ev dîndariya Mela Evdila û bi hezaran dîndarên welatparêz vê baweriyê dane gelê me ku Kurd neteweyeke dîndar e û hiba welatê wî ji dîndariya wî tê. Her wisa Mela Evdila pira di navbera pîr û ciwanan, mektebî û medreseyan bû. Bi gellek mirovan da qebûlkirin (pejirandin) ku doza welatparêzî û azadiya neteweyî di ser her tiştî de ye û girîngtirînê hemû baweriyên olî û felsefî ye.

Di sala 1964 / 65 an de em ên ku me welatparêzî dikir em giş ciwan bûn. Kekê Mûsa, Canip Yildirim, Dr. Tarik Ziya, Faiq Bûcak, Kemal Badillî, Şewket Bînbaşî, Mela Zekiyê Xerzî û wan hevalên mêrxas ku navên wan nehatin bîra min, ew jî me mestir bûn û bawermendiya wan pirr moral û cesaretê dida me. Navê Mela Evdila û Fehmiyê Bilal jî di nava van rûsîpiyan de divê derbas be. Mela Evdila ji Medresê, Fehmiyê Bilal jî jî dibistanê hatibûn û ev herdu mêrxas di armançek de gihabûn hev. Ji baweriyên xwe yên dînî û felsefî jî van herdu camêran qet tawîz nedan. Bi min meşa van herdu mêrxasan li hev dixwe. Şopa

wan ji hev e.

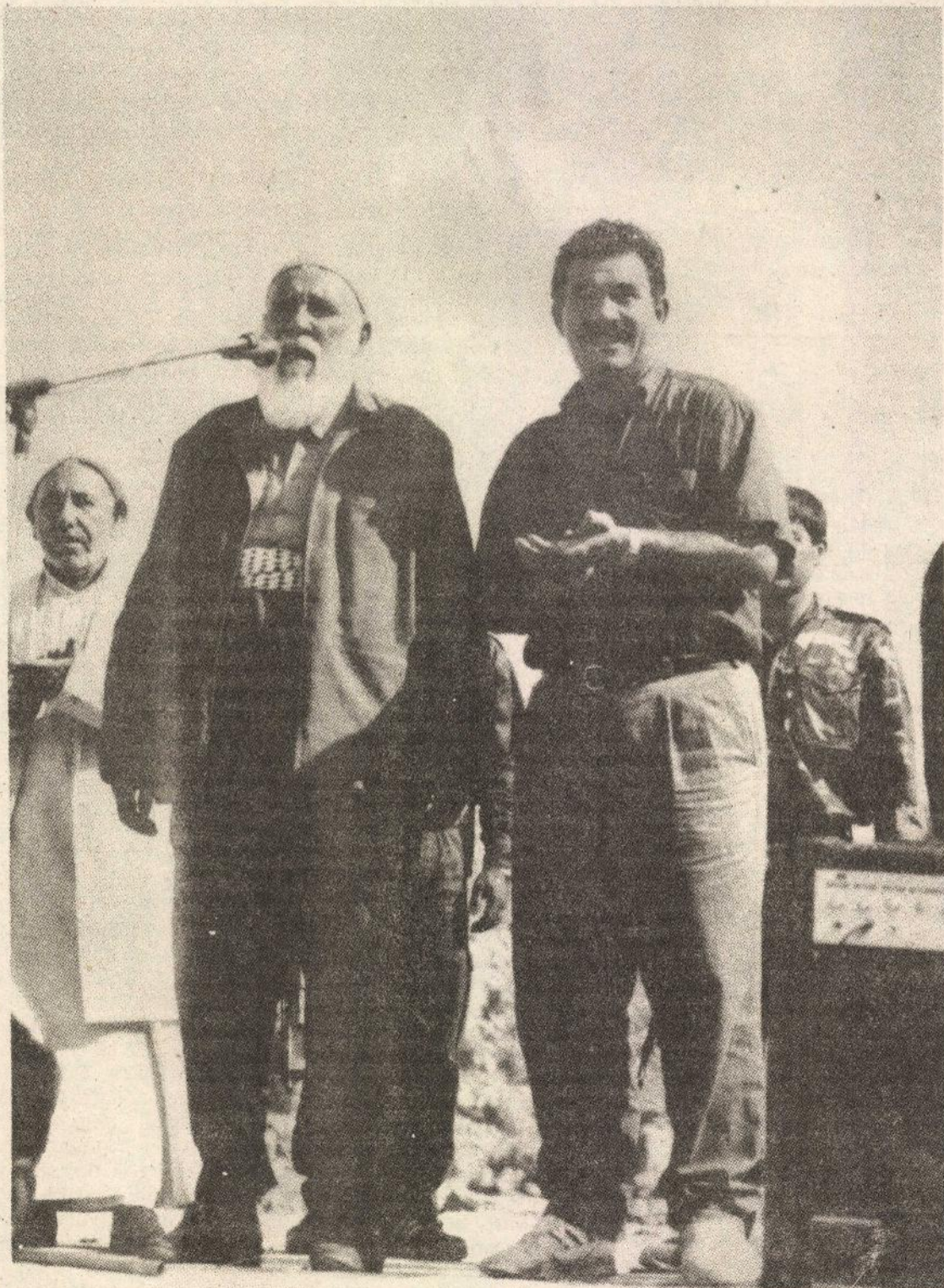
Van rûsîpiyên Kurd nîşanî me didan ku agirê şoreşa Kurd nevemiriye. Pizotên gir û bi can di binê xwelîgermê de mane. Ev pizot ji bo şoreşek nuh û pîroz maddeyên pirr girîng bûn. Xort û ciwan bi van egîdan ve dighan hev, dilê xortan bi van xweş, bawerîya wan germ û geş dibû. Wê demê demek tarî bû. Dawiya kerredengiyê, serpêka şiyariyê bû.

SEYDAYÊ BÊ TIRS

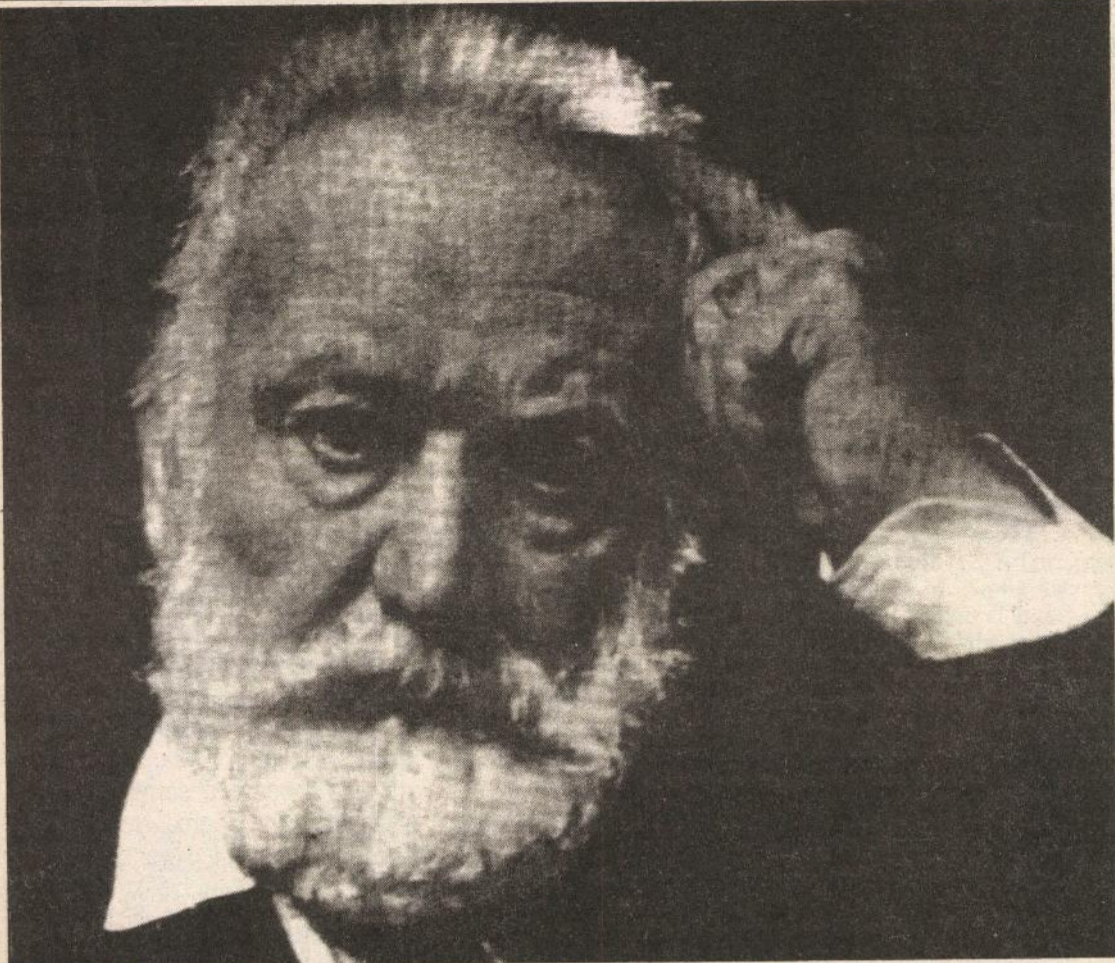
Cara duyemîn min Seydayê Timoqî li bendexana Diyarbekir di bihara 1968 an de dît. Meha Adarê li hefsa Diyarbekirê em 11 kes girtibûn. Seîd Elçî, Şemsî Hosta, Zubeyîr Yildirim, Emer Turhan û Şefîq Issi ji van 11 an yên ku çûne dilovaniya heq. Em 6 ji wan girtiyan sax in. Seyda hat serdana me. Em gelek pê xweş û bi rûmet bûn. Diçû hecê. Ferza xwe ya olî ji stûyê xwe dikir. Deynê xwedê dida. Belê hatibû destûrê ji me dixwest. Me destûr nedana seyda, ew jî nedichû. Em çar kes ji berpirsiyarên serokatiyê girtî bûn. Sekreterê me jî Seîd Elçî bû. Me destûra Seyda da bi şertek; me go ku tu herî cem gora pêxember û ji Kurd û Kurdistanê re dua bikî. Seyda kêfxweş bû, kenî û wiha go: "Qey ez ji bo çî diçim? Ez ji bo dua diçim."

Li welatê Xerza ku bê pirs kirin ka Seyda yekî çawa bû, bersiva vê pirsê ev e ku berî her tiştî Seyda însanek bê tirs û bi xîret bû. Xîreta wî beriya her tiştî lê dixwîya. Ji dervabû Elî Şêrê Dêrsimî, Fehmiyê Licêyî û rêber û şehîdên nemirên Kurd çî bin Mela Evdilayê Xerzî jî ew e. Li vê dinê di dilên me de dijîn û namirin. Li wê dinê li ba ewliya, enbiya û şehîdên serhildana hemû gelên bindest in.

Bi salan û salan zingil di dest de hejand, neteweyê xwe şiyar kir û newestiya. Di vê rê de nav û dengê wî jî bilind bû, çawa ku Cegerxwîn dibê: "Di vê rê de bilind bûme. Giham Gerdûnê Seyyarê." Nav û dengê Seyda li hemû aqarê welat bi ser çiya ketiye û li deşt û zozanan gund û bajar digere. Cihê wî buhuştta rengîn be; nav û dengê wî wê her hebe...

Mele Evdilayê Timoqî bi Serokê PKK ê Abdullah Öcalan re

Viktor Hugo: Carna bi kêf, carna bi xiyal û carna ji xerîb...

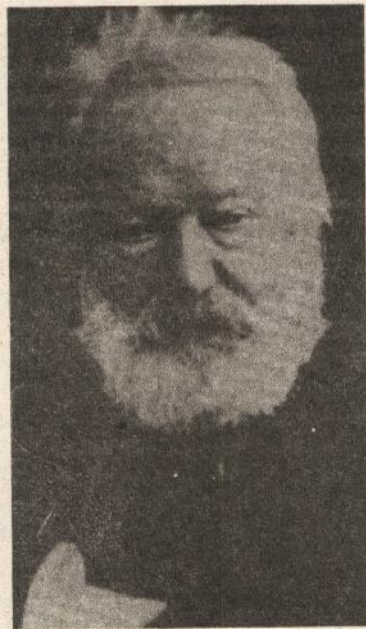
Çilkezî Keskin

Viktor Hugo di sala 1802 an de hat dinê. Ji ber ku bavê wî leşker bû, salên xwe yên zaroktiyê bi gerran derbas kir. Bi pirranî di van salan de şer hebûn. Hugo ji xwendinê re pirr bi meraq bû. Lewma jî wî xwendin û nivîsîna xwe bi xwe hîn kir. Di dibistana destpêkê de latînî fêr bû. Voltaire, Diderot, Rousseau û tiştên ku di dermafê helbestê de diketin destê wî bikêfxweş dixwend. Dema ku wî dest bi nivîsîna helbestan kir hê sêzdeh salî bû. Viktorê biçûk di wextekî kurt de pêşveçûnekî balkêş nîşan da. Xelata (odula) xwe ya yekemîn di panzdeh saliya xwe de, bi beşdarbûna pêşberkekî (yarîşmayekî) helbestan stand.

Berhemên wî yên herî bi nav û deng ev in: Belengaz, Not û Sê, Ceza, Dema li Sirgûnê, Norte- Damê Parîsî, Mirovê ku Dikene, Roja Dawin a Girtiyekî, Claudê Xizan, William Shakespeare, Pelên Payizê û Dengên ji dil.

V. Hugo mirovekî pêşverû,

demokrat û aligirê gel bû; ew heya dawiya jiyana xwe, bi van prensîban ve girêdayî ma. Hugo yek ji wan nûnerên romantîk e. Lê navê wî di nav romantîkên demokrat de tê bîranîn. Nemaze divê bê diyar-

kirin ku Hugo hemdemê Pûşkin û Lermantov bû. Hu-

nermendê mezin wek hemdemê Tolstoy û Dostoyevskî mir. Herwiha em bandûra van nivîskaran jî li ser Hugo dibînin. Di jiyana wî ya direj de ne bi tenê ramanên wî, di dîtinên wî yên edebî de jî guhertinên

V. Hugo mirovekî pêşverû, demokrat û aligirê gel bû; ew heya dawiya jiyana xwe bi van prensîban re girêdayî ma. Hugo yek ji wan nûnerên romantîk e. Lê navê wî di nav romantîkên demokrat de tê bîranîn. Nemaze divê bê diyarkirin ku Hugo hemdemê Pûşkin û Lermantov bû. Hunermendê mezin bi hemdemiya Tolstoy û Dostoyevskî mir.

mezin çêbûn. Di rûdanên civakî de hergav aligiriya hêzên

Dehayek lebatkar

Viktor Hugo

pêşverû dikir. Ew bi vi tawirê xwe jî di dîrokê de tê bîranîn.

Viktor Hugo berî her tiştî nivîskarekî gel e. Di nav sedemên ewqas bi nav û dengbûna wî de; jiyana sirgûnê, tawirê siyasî, di jiyana civakî de xesasiyetî, jîrikî û di nivîsan de zimanê wî yê xweş rolekî girîng distîne. Xwendevan di kîjan emrî de dibe bila bibe ew bersiva daxwazên xwe di nivîsên Hugo de dibîne. Ew di berhemên xwe de hemû tiştî bi eşkereyî radixe ber çavan. Carna jî ew bi pêlên herikîn ên giyanê re û di nav dengên bi sêr ên dinê de winda dibe. Carna bi kêf, carna bi xiyal û carna jî xerîb...

Ew mirovekî lebatê ye. Bi lebatkariya xwe hergav azadiyê diparêze, li dijî despotiyê dertê, aştiyê diparêze û di nivîsên xwe de hovîtiya cezayê mirinê diqire. Hugo ji gelê xwe re hurmetkar û ji gelên din re jî rêzdar e. Ew mirovek bi nîjad û hemû lebatên wî bi mirovî ne.

Viktor Hugo di sala 1885 an

de ji ber nexweşîna qelb û kezba sipî, çû ser dilovaniya xwe. Lê beriya ku bimire wî têkoşînek mezin bi nexweşînen xwe re kir. Hugo ji vê dema beriya mirina xwe re dibêje: "şerê rojê û şevê".

Notek:

Di vê nivîsê de "lebat" di şûna (cihê) eylem (action) ê de hatiye bikaranîn. Em dibînin ku di hin nivîsan de peyva "livbazi" tê bikaranîn ku bi dîtinê min ev çewt e. Lewra "liv" bi xwe jî ji "lebitîn", ji "lebatê" tê. "Bazî" peyvekî bi farisî ye. Ji "bazîkerden" ê tê. Bazî leyistik, bazîkerden leyistin e. Îcar "livbazi" çawa dibe eylem (action)? Divê li ser peyvên bi vî awayî bê rawestînin.

Tebat Lebat

Raweya radar: Tebitîn
Raweya radar: Lebitîn
Raweya fermanî: Bitebite
Raweya fermanî: Bilebite
Dema niha û fireh
Lêker: Tebitîn
Lêker: Lebitîn

Ez ditebitim Ez dilebitim
Tu ditebitî Tu dilebitî
Ew ditebite Ew dilebite
Em ditebitin Em dilebitin
Hûn ditebitin Hûn dilebitin
Ew ditebitin Ew dilebitin

Ez ditebitim: Ango ez dise-kinim an ez li cihê xwe rûniştî me hwd...

Ez dilebitim: Ez li ber rabûnê me an ez rabûme, ez... dikim... hwd.

Ez tevger dikim: Di vir de eylem (action) a germ heye.

Lebatkar: Yê ku dilebite, karê lebatê pêk tîne;

Ango eylemcî Dr. Kamûran Alî Bedirxan jî di pirtûka xwe ya bi navê "Gramera Kurdî" de peyvên lêkera lebatî (aktîf fiil) û lêkera tebatî (pasîf fiil) bikartîne.

Saxsegra mordeme beno hewlara zaf haskeno. Name na mordem Silema beno. Cunu ke danewe hekin roseno peru ceno sono Dersim Loqante. Masawa de tekede niseno ru. Xizmerkar yeno, Silema vano: "Ero mire Hewla biya." Xizmerkar sono tose hewla ve nona ceno yeno. Silema vano: "Biko eke besekena mire hewla ve qutiya biya." Xizmerkar sono qutiya hewla ceno ano vere Silemande nano ru. Hire ki no-

Hewla

ne somi bimenso ano. Silema kunora ci nu ve hewlara weno qedeneno. Urzenora perune non û hewla dano çeverde beno tever. Hemêna xo keno kunora raye sono dewe, rayera beno tesa, yeno heniye dere kemere kungde uwa xo simeno kunora raye tenena sono onca beno tesa. Xo çarnora oxniye sono oxniyede uwa xo simeno onca kunora raye sono. Onca beno tesa.

Hata yeno keysu ke Têste mireno, zor xo erzeno heniser. Sare xo finode gole heni uwa xo simeno kunora raye horte Keysuno Saxseg orojya, Silema hata orojyo vejino serke araq posniri sono. Uzare cer hem vozeno hem girbeno, yeno heniye Qale sipey Uwa cime serdina. Uwe simeno, yeno çe çeverde zirçeno vano: "Fate mire uwe biya."

Fate vana: "Ne lawo, lawo tuya hette cimera yena tuça uwa xo nisimite?"

Sil vano: "ere mire uwe biya, ez teste merdnie."

Fate çape uwe ana ki simeno. Gineno cilero hot roj cileda maneno.

Hot rojra tepiya yenora xo vano:

"az ke reyna hewla wen nizan çik çik borine"

Tove keno reyna hewla nêweno.

Wusxan

Nalet lê be yê ku ne şiyar be

Rovî li rizqê xwe digeriya. Geriya geriya, rastî kewekê hat. Çû çû, nêzikî kewê bû, sekînî. Zîq li kewê nerî. Bi rastî jî kew gepek xweş bû. Ava devê rovî herikî.

Kew jî rovî dîtibû. Jê pirsî, go:

-Rovî, çima tu wilo zîq li min dinerî?

Roviyê fenek go:

-Ma ezê çawa li te nenerim, kewa xweşik? Ew çavên te yên xweşik, ew nerîna ku nava dilê mirov dihelîne, ew bedewbûna te ya ku hişê kesan ji serê wan dibe... Ma ezê çawa li te nenerim?

Pesindana rovî bi kewê xweş hat. Ket çavê xwe. Xwê qapan kir û xwe nexixand.

Lê derdê rovî ne xweşikbûna wê bû. Derdê wî xapandin û xwarina wê bû. Go:

-Gelo ku tu çavên xwe bigirî jî tu wilo xweşik î?

Kew go:

-Ji bo xatirê te ezê çavê xwe bigirim. Ka wisa jî binere bê ez xweşik im ya ne xweşik im.

Kewa bêhiş herdu çavên xwe girt. Hema rovî xwe çeng kiriye û xist devê xwe. Kewa reben fêr kir bê rovî çî anî serê wê. Lê çû bû, qediya bû. Bi hêviyek biçûk, go:

-Bi rastî helal be ji te re roviyê bîaqil û hunermend.

Te xwarina min heq kir. Lê belê ez xwarina, gepa mîra me, padîşaha me. Berî ku tu min bixwî divê tu şikiriya xwe ji xwedê re bînî.

Rovî go:

-Rast e, gotina te ye.

Rovî ji bo ku şikiriya xwe bîne devê xwe vekir. Kewa girtî, go firr, firr, firya, xelas bû.

Rovî nema zanibû bê wê çî bikira. Di ber xwe de go:

-Nalet lê bê, ê ku hê xwarin ne xwaribe, şikiriya xwe bîne.

Dengê wî çûbû kewê. Kewê jî go:

-Nalet lê bê, ê ku xewa wî ne hatibe, çavê xwe bigire.

H. Deniz

Welatê xwe binase

SILÊMANÎ

Bajarekî pîrr xweş e û li Başûrê Kurdistanê ye. Li wir li unîversîtan perwerdekirin tev bi zimanê kurdî ye. Tê wê wateyê ku zimanê kurdî li wir li ser hatiye şixulandin û pîrr bi pêş ketiye. Navçeya Şarîzor li vir e û xwedî erdeke pîrr dewlemend e. Ji awira dîrokî ve jî devereke pîrr kevn e, ji ber ku li Şanederê di kolanîdînên arkeolojîk de gellek navgînên çandiniyê hatine dîtin ku ev navgîn, ji dema ku mirovatî hê nuh dest bi çandiniyê kirine de maye. Dîsa li Hezar Mêrdê li ser dîwarên şikevtan nivîsên pîrr kevn hatine dîtin û ev nivîs, ji berî Îsa mane. Di navçeya Şarîzor de devera herî bi nav û deng û xweş qeza Helebçeya şehîd e. Hejmarê rûniştvanan li wir 150 hezar e. Nehiyeyên ku bi ser Helebçe ve ne ev in: Biyara, Xûrmal, Şanîderî, Şeyîd Sadiq. 120 gund jî bi ser bajarê Helebçe ve ye. Çiyayên li dora Helebçe Zincîre, Hewraman, Surên, Ba-

Nexşeya Kurdistan

lanbo in. Bajare serleşkeran vekir da ku Silêmanî ji teref Baban di sala 1784 an de hatiye çêkirin. Ji ber ku riya Îran û Êrûs di vir ve diçû û navendek dan û standiniyê bû. Di Bakûrê Silêmaniyê de çiyayê Qeywan, li başûrê wê jî çiyayê Gilezer heye. Di dema ku bajar ava bû, li wir fabrika çekan, ya Sabûnê, ya çerm û hwd. jî çêkiribûn. Herwiha di nav bajêr de bi boriyan ava paqij kişandin. Pirtûkxaneya herî mezin li vir ava kirin. Osmanîyan jî li vir dibistana

serleşkeran vekir da ku xortên Kurd têxe nav xwe, gel bê xwende û rewşenbîr bihêle. Di navbeyna salên 1957-70 de li Silêmanî gellek beşên enstîtuyan vebûn weke Wêne, seramik û muzîk û hwd. Herwiha mamosteyên zimanê kurdî jî ji wan enstîtuyan derketin. Di sala 1910 de salona sînemê li Silêmaniyê vebû. Piştî re gellek dibistanên hunerî vebûn û şanoger, senarîst li wir gihîştin. Weke mîsal Qadir Dîlan, Refîk Çalak, Taha Babar, Emîn Mîrza, Re-

uf Yehya û hwd. Li van dibistanan gelek kesên bi nav û deng jî gihîştin, weke; Mehîwî (1830-şair), Zêwer (1875-şair), Pîremêrd (zimanzan, dîroknas û şair-1867), Mele Hemdun (1856-şair), Salîm (1865-şair), Kurdî (zimanzan, dîroknas, şair- 1809), Nalî (1797- zimanzan, şair), Mamoste Goran (şairek navneteweyî ye- 1905), Dr. Kemal Mezher Ehmed (dîroknas, nivîskar).

Bajarên ku bi ser Silêmanî ve ne ev in: Helebçe, Pêncuwen, Çarta, Mawat, Raniya, Şerçinar, Derbendixan. Li hundirê bajêr 400 hezar kes dijîn. Tevî der û dora xwe 1 milyon heye. Silêmanî û kesên tê de dijîn gelekî rewşenbîr in. Heya dawî serxwebûnxwaz in. Lewma ye ku di Newroza îsal de, ji bo piştgiiriya şerê li Bakûrê Kurdistan, gel li wir rabû ser lingan û piştgiiriya xwe nîşan dan, rejîma Tirkîyê gunehkar kirin.

Berhevkin:
Gabar Çiyan
Zagros Zerdeştî

Pêkenokên me

Piştî 12 Îlonê gellek kesên politîk bûne penaber û derketin derveyî welat. Hinek ji wan Kurdan jî hatine Şwêdê. Piştî demekê weke hemû kesî wan jî li dibistana ziman ya seretayî dest bi xwendina zimanê swêdî kirin. Li Swêd xerib tev bi hev re diçin dibistanê. 4 Kurd û çend kesên Latîn Amerîkayî jî li klasekî (sinif) dest bi xwendina xwe kirine û roja pêşî ye (yekemîn). Mamoste hatiye klasê û ji wan xerîban xwestiye ku xwe bidin nasandin. Ji serî ve "Navê min Ehmed.. e, ez ji Kurdistana Tirkîyê me". Yê 2: "Navê min Zana... ye, ez ji Kurdistana Îranê me". Yê 3:

"Navê min Gulbahar... e, ez ji Kurdistana Suriyê me". Yê 4: "Navê min Elî... ye, ez ji Kurdistana Îraqê me".

Dor hatibû xortekî din ku ji welatê Şîlî (Latîn Amerîka) hatibû Swêd û penaber bû. Wî Kurdistan nas ne dikir, jê re wisa hat ku Kurdistan pêwist e were pêşiya welatê herkesî. Mamoste jê pirsî:

-Tu dikarî xwe bidî nasandin?

-Belê, Navê min Armando... ye û ez ji Kurdistana Şîlî me.

Hemû bi hev re kenîyan. Lê yê ji Şîlî ne dizanî bû çî mesele ye. Piştî re bi demekê, kenê wî bû çar qat.

Merşa lehengiyê

(Mamoste Hejar, 1920 li Mehabadê hate dinyê)

Kurdistana ey niştiman im
Hêzî dil aramî giyan im
Cihê serbilindî û şanazî
Ta dildazê dilxwaz im

Mêşk im hest im bîr im jîn im
Bo tuy giyanî şerîn im
Gulî pişkewtî bê payîz
Siz nabî û nawerî hêrgiz

Ta zinduwî her tu mabest im
Hoşim dewê te'd perest im
Meşk im hest im bîr im jîn im
Bo tuy ey can î şerîn im

Ke mirdim leşim be gil bê
Durwênî çend gul û durubê
Gul im bo destî bo dildarî
Çeqlim bo çawî betkarî

Hikûmeta Kurdî li Nexçîwanê

● Piştî şoreşa Rûsya, di sala 1923 an de, bi fermana Lenîn, ji bo Kurdên Arranê otonomî hatiya naskirin, payîtexta wê komara Kurd jî Laçîn bû. Belê ji alî Partiya Komonîst a Azerbaycanê ve, di sala 1929 an de ev komara Kurdî hate hildan. Azeriyên Tûrancî û şovenîst, nêzîkî 40.000 Kurd ji cih û warê wan deranîn, li wan zilm û zor kirin, asîmîle kirin û heta îro di nav xwe de helandin, qira wan anîn. Lê Kurdên li nav Ermenî û Gurciyan, ziman û kultura xwe heta niha bi serbestî dijîn, 'dinya bi dor e', 'axê bizina kol ji ya bi sitûreh re namîne.'

NEXÇÎWAN-NAHŞÎVAN

Navê herêmekê li navbera çemê Erez û çemê Kûrayê ye, devbidevê ava Erez bi sînore (tuxûbê) Iranê ve dirêj dibe ku îro li wê derê Komara (cumhûriyeta) Nahşîwanê heye, textûpayê wî bajarê Nexçîwanê ye. Nêzîkî 200.000 nifûsê vê komarê heye. Pirraniya wan Azerî ne, yê din jî Ermenî û Kurdên ku Azeriyên 'Tûrancî' û barbar ew bi zorê asîmîle kirine.

Nexçîwan perçeyek ji 'Arran'ê ye. Arran ew herêma ku dikeve Başûrê Azerbaycan û Qerebaxê ye, Gonçeyê jî di nav xwe de dihêle. Ji hewza çemê Erez û Kûrayê, ber bi Iran û Tewrêz dirêj dibe. Tê gotin ku naveke wî yê din jî 'Başûrê Rojhilatiya Kurdistanê' ye. Di dema Canîşînê (xelîfê) Bexdayê 'Elmutteqîbillah', di sala '938' an de, di wê herêmê de Hikûmeta Kurdî ya Hezbanî - Deysemî hatiye damezrandin. Di dû wî re, ku Muhammedê Rewadî dibe fermendar, navê wî datîne Rewadî (Rewadî navê qebileyekî Kurdan e, ku Eyyûbê bavê Selahedinê Eyyûbî jî ji wê qebilê ji eşîra Hezbanî û ji gundê Dûwînê bûye). Di sala '951' (Mîladî) de, Muhammedê kurê Şeddadê Karto, li Arranê hikûmeta Kurdî ya 'Kurên Şeddadî' ava dike. Heta sala 1076 (m) an, nêzîkî 125 salan didomîne. Textûpayê wan Nexçîwan, Gence, Tiflis û Anî (Xerabeyên Anî li navbera sînore Qers û Ermenîstanê de ye, bajarekî pîrr mezîna bûne, di hinek deman de sînore Dewleta Şeddadiyan heta Meletê jî çûye.

Di sala (970 m) an de Ebulhesen, bavê xwe Muhammed ji textê tîne xwar û

xwe fermendar îlan dike. Di pey wî re jî birayê wî yê Merzûban tê ser text. Di rojê geşt û neçîrê de, Fezlê birayê

Merzûban birayê xwe dikuje, li cihê wî rudi-ne. Xelk pîrr jê hez dikin û bi edaleta wî dilxweş dibin. Fezl 47 salan li ser text dimîne, gellek tiştên qenc û baş jî li welatê xwe dike; li ser pira Erez jî pîrê mezîna çêdike (ku îro Silêman Demirel û Erdal İnoñî di govenda vekirina wê pîrê de ne). Di sala (1071 m) an de dimire. Di dû Fezle re, kurên wî Ebulfetîn Hesên (1071-1034), Ebul Hesên Noşîrewan û Ebul Es-war Bin Fezil li pey hev li ser text rûdinên. Di pey mirina Alî Noşîrewan

re, Menûçer Keysultan di sala (1076 m) an de tê ser text. Di navbera Şeddadî, Bîzansî û Selçokiyên de pîrr ceng û şer çê bûne. Melîk Şahê Selçokî, di sala (1075 m) de êrîş dibe welatê wan, gellek cihan jî îşxal dike, belê dîsa jî heta sedsala donzda (esra 12) Anî, Gen-

(951-1076)

ce û Tiflîs di destê malbata Şeddadî de dimîne. Di sala (1124 m) an de Gurcî jî dikevin Aniyê, lê di sala (1165-1174 m) an de Anî dîsa dikeve bin hukmê Kurdan. Ansiklopediya İslamî, di beşa (cuzya) 68 rûpela 1094 an di behsa Kurdan de wiha dinivîsîne: "Çok Münevver olan Şeddadiler dikate değer abideler bırakmışlar. Bu sülale bilahere, büyük Eyyubi sülalesini çı-

hanê, li ser vî qasî bûne yek, ku Selahedinê Eyyûbî Kurd e. Bavê wî û malbata wî ji Dûwînê ne, Dûwîn jî gundekî Arranê ye, xelkê wî jî hemû Kurd in, ji qebîla Rewadî, eşîra Hezbanî ne."

Ansiklopediya "El muncid û Fil edebî wel Ülûm" jî, di cildê duyemîn di rûpela 186 an de wiha dibêje: "Şeddadî MalbatEkî Kurdî ye, ji sala (951 m) an heta sala (1076 m) an, di bakûrê Iranê de Fermendarî kirine, 14 melîk (fermandar) ji wan rabûne, yê ewil Mûhemmedê kurê Şeddad bûye, yê dawî jî Key Sûltan bûye."

Di dema ku ev hikûmeta Kurdî ya mûnewer, li Bakûra Rojhilatiya Kurdistan Fermendar bûye, hikûmeta Merwanî ya Kurdî jî, li Hesenkêf, Amed û Meyafarqînê hikûmran bûne. Tixûbê wan jî, ji Reha û ji Sûriye heta Bakûra Rojhilatiya deryaça (gola) Wanê bûye, Xelat, Melazgir û Erdîş jî di binê hukmê wan de bûye. Baz (Bad)ê Kurd, li Hesenkêfê hîmê wê hikûmetê daniye, li dû wî, kurê xwişka Ebu Elî Ehmed kurê Merwan, kurê Dostik, bi jina xalê xwe yê

Baz re zewiciye. Textûpayê xwe aniye Meyafarqînê. Ji sala (990 m) an, heta sala (1096 m) an fermendarî kirine.

Romen Diyojenê Bîzansî, di sala (1071 m) de dixwaze êrîş bibe ser xelîfê Bexdayê. Xelîfê Bexdayê bangî Selçokî û Merwanî-

yan dike, ku bi hev re li hember Bizansiyan derkevin. Bi alîkariya Merwanî û Selçokiyên li Melazgirê Romen Diyojen dîl digirin. Belê sed mixabin, dîrokni-vîskarên Tirkan ên 'Tûrancî' vê rastiyê nanivîsîn û behsa Dewleta Merwanîya Kurdî û alîkariya wan ji Selçokiyên re nakin, dibêjin Selçokiyên bi tenê Romen Diyojen dîl girtine û Melazgirê jî fetih kirine û vê derewê jî ji xwe re dikin şahnaziyekî dîrokî. Belê xem nîne, dinya hemû bi vir û derewên wan dizane, Quran jî di ayetek xwe de dibêje: "Lanet li ser virekan bê."

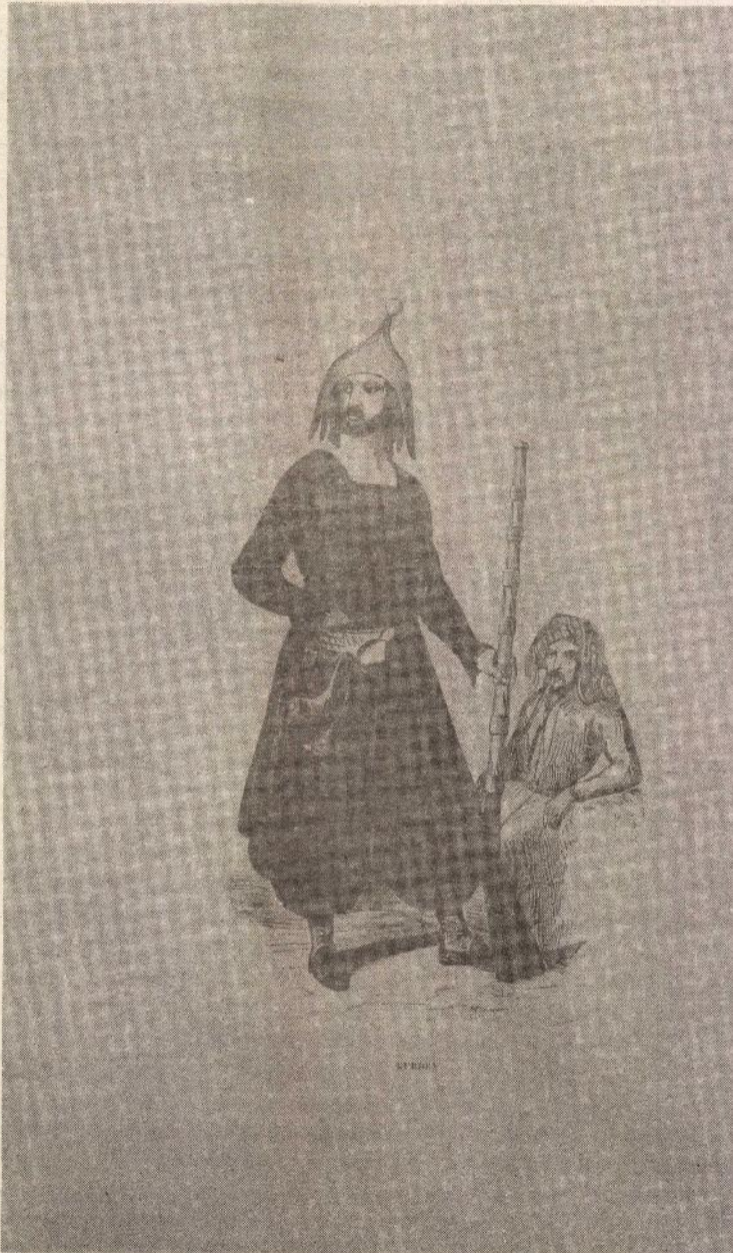
KURDÎSTANA SOR

Bi munasebata vê behsê, em dixwazin bi xwendevanên delal û hêja bidin zanîn, ku piştî şoreşa Rûsya, di sala 1923 an de, bi fermana Lenîn, ji bo Kurdên Arranê otonomî hatiya naskirin, payîtexta wê komara Kurd jî Laçîn bû. Belê ji alî Partiya Komonîst a Azerbaycanê ve, di sala 1929 an de ev komara Kurdî hate hildan. Azeriyên Tûrancî û şovenîst, nêzîkî 40.000 Kurd ji cih û warê wan deranîn, li wan zilm û zor kirin, asîmîle kirin û heta îro di nav xwe de helandin, qira wan anîn. Lê Kurdên li nav Ermenî û Gurciyan, ziman û kultura xwe heta niha bi serbestî dijîn, 'dinya bi dor e', 'axê bizina kol ji ya bi sitûreh re namîne.'

Emrê Ermeniyên dirêj be ku pozê van Azeriyên barbar rind şikênandin. Gotina pêşyan e, dibê: "Neyne serê kesan, tê serê pisê pisan." Yanî bi tu kesî re xerabî neke, neyê serê te tê serê nebiyên te.

- Çavkanî:
- 1- İslam Ansiklopedisi: Beş: 68, Rûpel: 1095.
 - 2- Meydan Laurus: Cild: 7, Rûpel: 739
 - 3- El muncid û Fil Edebî wel Ülûm: Cild: 2, Rûpel: 286
 - 4- Ennicûm-izahire Filmilûkî wel Qahîre: Cild: 5, Rûpel: 21
 - 5- Elkamil: Cild: 8, Rûpel: 192
 - 6- Tarîh û Kurdistan (M. Emin Zeki): Rûpel: 68
 - 7- Amedrozun Hususi Tetkiki (J. Rass - 1903): Rûpel: 125-154
 - 8- Kürtler (Bazil Nikitin)

A. Durre

Pêşyêkî Kurdan

karacak olan Rewadi kabile-sine mensuptur."

DEWLETA MERWANÎ-YAN

Dîrokvanê namîdar Mûhammedê kurê Xelkan jî, di dîroknama xwe de wiha dibêje: "Dîrokvanên cî-

welat

• Li ser navê İMC Basın-Yayın Ltd. Şti. (adına) Xwedî (Sahibi) Zübeyir Aydar • Mudurê Dezgahê (Müessese Müdürü) Zübeyir Çakır • Berpirsiyarê Giştî (Genel Yayın Yönetmeni) Abdullah Keskin • Berpirsiyarê Nivîsaran (Yazı İşleri Müdürü) Mazhar Günbat • Navnîşan (Adres): Nuruosmaniye Cad. Atay Apt. No:5 Kat:1 D. 4 • Cağaloğlu / İstanbul • Tel:511 57 60-511 66 02 • Fax: 511 51 57 • Berpirsiyariya a Ewropa • Postfach: 1531, 5300 Bonn 1, Germany • Tel: (49) 228-630990 • Fax: (49) 228-630715 • Çapkirin (Baskı): Metinler Matbaacılık • Belavkirin (Dağıtım): Birleşik Basın Dağıtım AŞ